N°. 30. A°. 1860.

ZATURDAG 4 FEBRUARIJ.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaars en Postkantoren Abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat, Wijk 10, N°. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels.... *f* 1.—
Iedere regel meer. - 0.20
Andere Advertentiën per regel . . . . - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een

BIJBLAD,

bevattende een nader verslag der zitting van den **Gemeenteraad van Rotterdam** *van Donderdag 2 Februarij en van de zitting der* **Eerste Kamer der Staten-Generaal** *van Vrijdag 3 Februarij.*

BUITENLAND.

ENGELAND.

LONDEN 2 *Februarij.* — Eergisteren hielden de Prins Gemaal, de Prins van Oranje en de Hertog van Cambridge eene jagtpartij, die ook door den baron Bentinck, graaf Derby en andere aanzienlijken werd bijgewoond. Prins Eduard van Saksen-Weimar had dien morgen afscheid van H. M. genomen en Windsor verlaten.

— Gisteren werd een Kabinetsraad bij den eersten minister lord Palmerston gehouden.

— Dingsdag was de zitting van het Lagerhuis grootendeels gewijd aan de beraadslagingen over het voorstel van den heer Lindsay, tot het benoemen van eene bijzondere commissie van onderzoek naar de lasten en beperkingen welke op de Britsche scheepvaart drukken, en naar de werking van verschillende met die aangelegenheid in verband staande wetten, terwijl, op het nader voorstel des voorzitters van het bureau van koophandel, de taak dier commissie onbeperkt is uitgestrekt en derhalve nu ook een onderzoek naar den toestand der genoemde scheepvaart in het algemeen bevatten zal. Met onvermoeide inspanning wijdde het Huis zijne aandacht aan de zeer uitvoerige rede van den heer Lindsay, in welke hij onder anderen aantoonde hoe niet minder dan zeventien verschillende Staten in het heffen van differentiële regten ten opzigte van Engelsche schepen volharden, en als hoofdoorzaak der tegenwoordige kwijning onzer scheepvaart het gebrek aan wederkeerigheid van de zijde dier Staten opgaf, nadat Engeland, met wijze vrijgevigheid, zijne havens voor schepen uit alle wereldstreken op gelijken voet als voor zijne eigene schepen ontsloten had. Opmerkelijk was de eenstemmigheid waarmede al de twaalf sprekers van dien avond, elf van welke uit zeeplaatsen afgevaardigd zijn, zich met de zienswijze van den heer Lindsay vereenigden.

Het dien dag door lord Russell gegeven antwoord op eene vraag van den heer Stansfield, ten opzigte der Italiaansche zaken, is reeds per telegraaf medegedeeld. Tot het verder in die zitting voorgevallene behoort dat de heer Duncombe zijn voornemen aankondigde om den 8 dezer een wetsontwerp op de aanstaande verkiezingen te Gloucester en Wakefield in te dienen, waarin het voorstel vervat zal zijn dat de kiezers bij wijze van ballotage stemmen zullen. — In antwoord op eene vraag van sir A. Agnew zeide dezelfde Minister, hoe den Engelschen gezant te Madrid ter kennis was gekomen dat een Engelsch onderdaan, met name Martin Escalante, te Cadix in hechtenis was genomen, en wel uit hoofde van overtreding der Spaansche wetten door het verspreiden van bijbels, maar dat hem, na eene gevangenschap van verscheiden maanden, de bijstand van een regtsgeleerde was toegestaan, terwijl tevens aanzoeken tot zijn ontslag ingediend zijn.

— Bijzondere brieven uit New-York zeggen hoe men verwachtte dat de verkiezing des voorzitters van het Huis der Representanten nu wel spoedig geschieden zou, en wel om de zeer prozaïsche oorzaak dat vele leden vreesden weldra geldsgebrek te zullen hebben, terwijl zij niet vóór na de benoeming van den voorzitter over hunne presentiegelden kunnen beschikken.

— Volgens de door de Tasmanian overgebragte berigten uit West-Indië, welke uit Jamaica tot 11 januarij loopen, was de Wetgevende Zitting aldaar den 30 december gesloten, na minnelijke vereffening van alle vroegere geschillen met het uitvoerend bewind. De volgende Zitting zal vroeger dan gewoonlijk geopend worden, ten gevolge van verschil van zienswijze omtrent de contrôle over het postwezen, welke zaak spoedige beslissing vordert. Het regtsgeding der oproermakers te Falmouth op Jamaica was geëindigd en verscheiden hunner waren tot kortere of langere opsluiting veroordeeld.

Een brief uit Sint Domingo, langs dezen weg ontvangen en van 23 december gedagteekend, deelt het aldaar terugkeeren der Engelsche en Fransche consuls mede, nadat de Dominikanen al de hun gedane eischen hadden ingewilligd, het door den voormaligen president Baez uitgegeven papieren geld betreffende, de handelwijze waaromtrent die consuls in mei des vorigen jaars genoodzaakt had de vlaggen hunner Natien in te trekken. Bij hunne terugkomst op den 3 december werden die vlaggen met een saluut van 42 schoten begroet. De Spaansche consul keerde later terug, en heeft op denzelfden voet genoegdoening verworven.

— Men verneemt dat Rudio, de medepligtige van Orsini, wiens ontkoming uit de ballingschap te Cayenne onlangs vermeld werd, in Brazilië is overleden.

— Uit Indië wordt gemeld dat de beide zonen van den voormaligen grooten Mogol, die de gevangenschap huns vaders te Rangoon deelen, sedert eenigen tijd van een Engelsch sergeant dagelijks onderwijs in de Engelsche taal ontvangen. De drie Vorstelijke staatsgevangenen zijn in een tot dat doel daargesteld houten gebouw opgesloten.

FRANKRIJK.

PARIJS 2 Februarij.
(*Particuliere Correspondentie.*)

Het berigt, heden door le Nord medegedeeld, dat er door Frankrijk en Engeland gelijkluidende instructiën naar Turijn zijn gezonden, strekkende om de Sardinische Regering aan te raden de aanhechting van Midden-Italië tot een fait accompli te maken, vereischt minstens nadere bevestiging. Wanneer het berigt waarheid behelsde zou het een bewijs zijn dat de zending, welke lord Cowley eene maand geleden heeft volbragt, geslaagd is. Immers zou het doel dier zending geweest zijn een politiek tractaat tusschen Frankrijk en Engeland ten opzigte van de Italiaansche questie. Al moge dan zulk een tractaat toenmaals niet geteekend zijn geworden, — wat zou het er toe doen wanneer Engeland thans slechts, gemeenschappelijk met Frankrijk, handelend optrad. Deze volmaakte overeenstemming en die verbindtenis van Engeland tegenover Sardinië behoeft in ons oog nog andere bewijzen dan de verzekering van le Nord, vooral wanneer men denkt aan de gevaarlijke positie, waarin het Kabinet Palmerston-Russell voor het oogenblik verkeert.

La Patrie deelt heden avond het artikel mede dat gisteren reeds gereed was gemaakt en een dag is moeten uitgesteld worden. Tusschen de onderteekening van Tranchant ziet men de hand van den heer de la Guéronnière doorschemeren. La Patrie zegt dat in Savoije de Piemontesche autoriteiten de schier eenstemmige wenschen der bevolking, die de aanhechting aan Frankrijk begeeren, onderdrukken, en vervolgt dan: „Onze correspondenten hopen dat er weldra een einde zal komen aan dezen staat van zaken; dat de Sardinische Regering eerlang in dien geest bevelen zal zenden; dat men te Turijn zal begrijpen dat er geen tweeërlei maat en gewigt bestaat; dat hetgeen aan de eene zijde der Alpen geoorloofd is, niet kan verboden worden aan de andere zijde (het is juist dezelfde taal, welke le Pays acht dagen geleden voerde); dat de bevolking van Savoije en van het graafschap Nizza hetzelfde regt heeft als die in de Hertogdommen, en eindelijk dat het de pligt der autoriteiten is om geheel onpartijdig te werk te gaan, zich van alle hartstogtelijkheid te onthouden en ieder zijne meening te laten uitspreken in de meeste veiligheid en met volkomen onafhankelijkheid." La Patrie doet zijne correspondenten eene taal voeren, die niets anders is dan de weêrklank van hetgeen in de bureaux van het ministerie van binnenlandsche zaken gedacht wordt.

De eerwaarde pater dominikaan Lacordaire is heden tot lid der Fransche Akademie gekozen. Ziehier hoe de 35 stemmen waren verdeeld: pater Lacordaire 21, de heer Mazère 7, de heer Camille Doucet 3, de heer Léon Halévy 3, de heer Henri Martin 1. De leden der Akademie die aan de stemming geen deel genomen hebben zijn de heeren Dupin, de hertog Pasquier, Merimée en Victor Hugo.

Mgr. Doney, bisschop van Montauban, heeft eene brochure geschreven, getiteld: *Over de zamenzwering tegen de Kerk en de monarchale Staten.*

Le Courrier des Alpes, een aanhechtingsgezind blad, dat te Chambéry wordt uitgegeven, verzekert op grond eener correspondentie, dat het tractaat waarbij de Koning van Piemont zijne regten op Savoije en Nizza aan Frankrijk afstaat, geteekend is. Volgens dien correspondent zou het tractaat Savoije de instandhouding waarborgen van alle voorregten welke het thans geniet, dat wil zeggen, dat het geheel aan Frankrijk overgaat, maar zijn hof van appèl blijft behouden. De correspondent wacht zich echter wel van te zeggen of Savoije zijne constitutionnele vrijheden, welke het thans als provincie der constitutionnele monarchie van Piemont bezit, zal blijven genieten.

Het zijn niet alleen de half officiële bladen die de questie van Savoije bepleiten; op zijne beurt deelt thans de Correspondance Havas, die geen letter bevat, welke niet door de Regering is gezien en goedgekeurd, dusgenaamde correspondentiën mede uit Savoije en Nizza, waar, zegt men, de aanhechting overeenkomt met het verlangen des volks.

Heden is uit het Kabinet des Keizers eene nota toegezonden aan den aartsbisschop van Parijs, om hem opmerkzaam te maken op sommige zeer heftige predikatiën die in kerken op het platte land moeten zijn gehouden. Eenige predikers zouden Keizer Napoleon kenbaar hebben aangeduid onder den naam van Juliaan de Afvallige. De aartsbisschop van Parijs zou in zijne hoedanigheid van primaat des Keizerrijks zijn uitgenoodigd om aan al de bisschoppen eene circulaire te zenden om hen op hunne hoede te doen zijn tegen de overdreven predikatiën der pastoors.

L'Independant de l'Ouest, een blad te Laval uitgegeven, deelde sints eenigen tijd, bij gebreke van bisschoppelijke mandementen, bisschoppelijke brieven mede, in 1792, eenigen tijd voor het revolutionnaire Schrikbewind, geschreven. Het blad heeft eene tweede waarschuwing ontvangen. In den considerans wordt gezegd: „dat de mededeeling van die stukken strekt om eene soort van denkbeeldige lijn te trekken tusschen een tijdperk van vervolging tegen de Katholieke geestelijkheid en eene Regering waaronder de godsdienst bescherming en eerbied geniet, en dat deze vergelijking geen ander doel heeft dan de gemoederen op een dwaalspoor te brengen."

Naschrift. De avondbladen deelen eene depêche mede, bevattende een (ongetwijfeld onjuist) resumé van een artikel in de Daily News, het orgaan van lord John Russell, ten voordeele van de aanhechting van Savoije, maar tegen die van Nizza. Op grond van vrij vertrouwde inlichtingen kan ik u echter verzekeren dat lord Russell alles behalve een voorstander der aanhechting is.

— Morgen verschijnt bij Dentu weder eene nieuwe brochure: De Paus en het rondgaand schrijven.

— Volgens het daarvan opgemaakt jaarlijksch overzigt zijn gedurende het jaar 1859 in deze hoofdstad 37,451 wettige en 11,757 onechte kinderen geboren, en heeft het cijfer der sterfgevallen in dat jaar 32,362, dat der huwelijken 12,016 bedragen.

NEDERLANDSCHE KUNST.

PHOTOGRAPHIEN. Uitgave van *J. J. Weeveringh,* te Haarlem.

Het ontbreekt ons in Nederland, al evenmin als in het buitenland, aan afbeeldingen van de merkwaardigste gebouwen of van de fraaiste en eigenaardigste stadsgezigten in onze voornaamste steden. Vooral in de laatste jaren is het aantal albums of verzamelingen van dien aard, met of zonder toelichtenden en beschrijvenden tekst, verbazend toegenomen. Zoowel de vreemdeling, hij zij dan landgenoot of buitenlander, die een souvenir wenscht te bezitten van steden waar hij vertoefd of welke hij in de vlugt bezigtigd heeft, — als de inwoner, die voorliefde genoeg heeft voor zijne geboorte- en woonplaats om èn hare bevalligste punten en belangrijkste gebouwen in beeld voor zich te willen zien, èn van hare geschiedenis en ontwikkeling iets meer te willen weten, — beiden vinden gelegenheid te over om dien wensch, die behoefte te bevredigen.

Zij hebben het te danken aan tal van ijverige ondernemende uitgevers, waaraan ten onzent ook geen gebrek bestaat. Intusschen, ofschoon wij niet willen afdingen op de stereotype verzekering dat „door deze uitgave in eene lang gevoelde behoefte wordt voorzien," — toch gelooven wij niet zoo ver van de waarheid te zijn, wanneer wij beweren dat die ijverige, ondernemende uitgevers zich, bij het op touw zetten der uitgave van albums van stadsgezigten, niet zoo zeer hebben vermeid in het vooruitzigt van de dankbaarheid der koopers, als wel in de hoop op eene goede, d. i. voordeelige speculatie. En het zou dwaas zijn hun een verwijt te maken van iets wat zoo uiterst natuurlijk is. Maar om nu de uitgave tot eene goede speculatie te maken is allereerst noodig een groot debiet, en een groot debiet staat in het naauwste verband met de, — ook al weêr zeer natuurlijke en in onzen tijd zeer sterk geprikkelde, — begeerte van het publiek om „veel voor weinig geld" te bekomen. Nu is zoowel het „veel" als het „weinig geld", iets dat zeer rekbaar is, en daar er zelfs voor de vindingrijkste uitgevers grenzen bestaan, die hunne activiteit in het uitbreiden van het debiet beperken, zoo is de verleiding groot genoeg om de qualiteit van platen en tekst onvoorwaardelijk ondergeschikt te maken aan den eisch van: *goedkoop.* De Albums en Verzamelingen, hier door ons bedoeld, zijn dan ook in den regel niet duur, en wij kunnen er in gemoede en tot eere der uitgevers bijvoegen dat zij hun voordeel meer hebben gezocht in een groot debiet dan in die soort van zuinigheid, waaraan de waarde van platen en tekst wordt opgeofferd. Trouwens, wij zouden te kort doen aan de waarheid, wanneer wij niet erkenden dat de eerste vaak getuigen van het talent des teekenaars, en daar wij niet geheel vreemd zijn aan het letterkundig gedeelte van een paar dier ondernemingen, terwijl mannen van talent en kunde hun naam hebben verbonden aan sommige andere — zoo spreekt het van zelf dat wij ons wel zullen wachten kwaad te spreken van de bijschriften.

Toch, al verbiedt de billijkheid, met het oog op de finantiële zijde der zaak, de platen dier Albums te beoordeelen naar de strengste eischen der kunst,— toch blijven die eischen bestaan en toch bleef tot hiertoe de wensch onvervuld naar eene in alle opzigten waardige en voor velen verkrijgbare veraanschouwelijking van Nederlandsche stadsgezigten en Nederlandsche landschappen door de Nederlandsche kunst. Voor velen verkrijgbare, zeiden wij, — want dat onze steden, onze merkwaardige gebouwen (van binnen zoowel als van buiten) — onze landschappen reeds lang en telkens weder op waardige wijze door Nederlandsche kunstenaars werden veraanschouwelijkt, daarvan getuigt elke tentoonstelling, elke kunstbeschouwing te luide en te krachtig, dan dat wij zouden behoeven te herinneren aan de talrijke namen van hen, door wier schitterend of degelijk talent, door wier dichterlijk bezielde of voortreffelijk geoefende hand de schilderijen of teekeningen werden voortgebragt, die ons eene trouwe en schoone vertolking geven van die steden, gebouwen, landschappen.

Maar het zijn slechts weinige bevoorregten die de wanden hunner woningen vermogen op te luisteren met de schilderijen van een Bosboom, een Breuhaus de Groot, een Springer, of zelfs maar eene portefeuille zamen te stellen met teekeningen van een Jan Weissenbruch, een Kruseman van Elten of een Lieste.

Voor wien geen duizenden of minstens honderden ter beschikking staan, maar die toch wel zijn tientallen guldens zou willen offeren om eene veraanschouwelijking van Nederland door Nederlandsche kunstenaars te bezitten, bestonden tot hiertoe slechts zeer gebrekkige surrogaten. De gravure of de lithographie zou in de behoefte hebben kunnen voorzien, maar de eerste bepaalt zich bij hare buitendien niet zeer uitgebreide werkzaamheid tot een ander terrein en de lithographie in Nederland, — wij spraken zoo even van eene in alle opzigten waardige vertolking van kunstwerken en wij zouden onzen kunstzin geweld en der kunst met hare billijke eischen schande aandoen, wanneer wij verklaarden de lithographie ten onzent daarvoor te houden. Loffelijke pogingen en eervolle uitzonderingen doen, onzes inziens, tot den regel niets af.

De ontdekking en toepassing der photographie heeft in 't eind een beter, een nog wel niet volmaakt, maar toch betrekkelijk al zeer gelukkig middel aan de hand gegeven om aan bovenbedoeld verlangen te gemoet te komen, en het is aan den heer J. J. Weeveringh te Haarlem dat de eer toekomt het te hebben aangegrepen. Onder den titel *Nederlandsche Kunst* is door hem eene prachtuitgave ondernomen, waarvan de twee verschenen afleveringen ons aanleiding gaven tot het nederschrijven van bovenstaande beschouwingen en waarop wij de aandacht van onze stad- en landgenooten wilden vestigen als op eene poging ter bekendmaking en verspreiding van kunstwerken, een Nederlandsch gebouw, stadsgezigt of landschap ten onderwerp hebbende, en door Nederlandsche kunstenaars vervaardigd, — eene poging die ten volle hunne waardering en ondersteuning verdient.

Of levert de onderneming niet reeds à priori een aantal waarborgen op voor haren goeden uitslag? De photographie heeft toch werkelijk een trap van volmaaktheid bereikt, waarop haar de eere toekomt van de kunstwerken der groote meesters te reproduceren op eene wijze, die in vele gevallen de strengste eischen der kunst vervult. De Nederlandsche kunstwereld heeft mannen aan te wijzen, wier werken ruimschoots de eer eener goede reproductie en algemeene verspreiding verdienen, en er valt niets te zeggen op de keuze van den heer Weeveringh, die de heeren Bosboom, Breuhaus de Groot, Kruseman van Elten, Lieste en Springer uitnoodigde om, uitsluitend voor dit Album, teekeningen te vervaardigen, uit hunnen aard geschikt om door de photographie te worden weêrgegeven en gewijd aan onderwerpen uit de verschillende provinciën van ons Vaderland.

Het was een tweeledig doel dat dus bereikt werd: reproductie van teekeningen van Nederlandsche meesters door een middel dat aan al het eigenaardige hunner opvatting en technische uitvoering regt deed wedervaren, zóó zelfs dat men er de kleinste bijzonderheden van hunne penseelsbehandeling in terugvond; — reproductie van gebouwen, gezigten en landschappen, die om hun eigenaardig Nederlandsch karakter voor ons eene bijzondere beteekenis bezitten.

De heer Weeveringh wilde echter nog meer. Hij wilde een prachtwerk uitgeven, en zulk een werk vereischt een tekst. Ofschoon de photographie niet op den achtergrond mogt worden geschoven, moest toch het letterkundig gedeelte eene waardige reproductie van Nederlandsche kunst op zijne beurt waardig zijn. De uitgever heeft dat doel trachten te bereiken door zich voor dit gedeelte van de medewerking van begaafde en beroemde schrijvers te verzekeren; door deze geheel vrij te laten in de opvatting van het onderwerp, hun door de photographische teekening aan de hand gedaan; — in 't eind door de technische uitvoering van den tekst zóó in te rigten dat zij zich tegenover de echte kunstwaarde der platen door grootschheid, deftigheid en bevalligheid onderscheidde en met en naast deze een *prachtwerk* uitmaakte in den vollen zin des woords.

In de beide voor ons liggende afleveringen is dit doel gelukkig bereikt. De photographiën, afkomstig uit het beroemde atelier van Bingham te Parijs (van waar zulke heerlijke vertolkingen der werken van een Scheffer en Paul Delaroche tot ons kwamen), geven een trouw en waar beeld, eene zuivere afspiegeling van de uitstekende teekeningen van Bosboom — *de Nieuwe Kerk te Amsterdam* — en Springer — *het Stadhuis te 's Gravenhage.* Het karakteristieke, het voortreffelijke, ja tot zelfs het minder volmaakte dat het werk dezer groote kunstenaars kenmerkt, is teruggegeven, zooals de photographie alleen dat doen kan.

Beide photographiën zijn vergezeld van een tekst, uitgevoerd zoo als wij 't hierboven beschreven als vereischt voor een prachtwerk als dit, en daarom de pers van de heeren Draijer en van Kesteren alhier tot eer verstrekkende.

En — wat wij misschien eerst hadden moeten noemen — de inhoud, hij komt ons voor iets breeds, iets monumentaals te hebben, dat zich allergelukkigst eigent aan het karakter van het geheele werk. Mr. J. van Lennep toch lag aan zijne bijdrage, over de Nieuwe Kerk te Amsterdam, een schoon en waar denkbeeld ten grondslag: Amsterdam het beeld van Nederland, de Nieuwe Kerk het beeld van Amsterdam, — van eene vrije, krachtige, verlichte *burgermaatschappij.* En hij werkte dit denkbeeld uit zooals van Lennep dat vermag, in bezielden, boeijenden, meesterlijken stijl. Ook bij mr. C. Vosmaer, in zijne beschouwing van het Stadhuis van 's Gravenhage, vinden wij zulk een belangrijk en belangwekkend gronddenkbeeld. Zijn thema is: de Nederlandsche bouwstijl uit den wordings- en bloeitijd der Republiek, geboren uit de renaissance, gewijzigd naar het volkskarakter, zich het schoonst en krachtigst vertoonende in onze stadhuizen — paleizen des volks — in het stadhuis der residentie.

Wij zouden onze beschouwing van des heeren Weeveringh's uitgave kunnen besluiten met te wijzen op het vele goede — zoo wat de photographiën als wat den tekst betreft — dat ons door het prospectus nog in de volgende afleveringen wordt beloofd, (onze fraaije Willemskade, naar eene teekening van F. A. Breuhaus de Groot, met tekst van mr. G. Mees Az., zal de eerstvolgende aflevering uitmaken) en daarop eene aanbeveling bouwen om de kostbare onderneming— ondoenlijk zonder een goed debiet — te ondersteunen. Maar daarmede zouden wij komen op het terrein der reclame en der advertentie. Wat wij hier schreven, schreven wij uit ingenomenheid met eene onderneming, die der Nederlandsche Kunst van uitstekend nut kan zijn, en waarop wij daarom de aandacht wilden vestigen van allen die in haar belang stellen en nu in de gelegenheid zijn tien van hare beste voortbrengselen te bekomen, met geringer geldelijke opoffering dan eene middelmatige teekening zou kosten.

W.

— Het muzijkkorps van de keurgendarmes der garde is in het bezit gesteld van instrumenten van aluminium, die door ligtheid en welluidendheid uitmunten.

— Aanstaanden donderdag wordt te Poissy de beroemde markt van vette ossen gehouden.

— Het stoffelijk overschot van de Groothertogin Stephanie van Baden is van Nizza vervoerd en moet den 5 dezer te Straatsburg aankomen, waar bij die gelegenheid eene lijkdienst in de hoofdkerk zal gevierd en door eene Badensche deputatie bijgewoond worden. Deze deputatie zal, na afloop der lijkdienst, het lijk verder naar Badensch grondgebied overbrengen. De generaal Roguet, eerste adjudant des Keizers, zal den stoet tot aan de grenzen begeleiden.

— In het schrijven uit Nizza aan de Correspondance Havas (verg. onze particuliere correspondentie) wordt gezegd dat de agitatie, door de afscheidingsquestie aldaar te weeg gebragt, van uit Turijn zou aangestookt worden. Een van de drijvers dier agitatie zou een brief van een ministeriëel ambtenaar uit de hoofdstad hebben ontvangen waarin werd gezegd: *A qualunque costo besogne fare una manifestazione.* Voorts zou het karakter en de personen die den tegenstand tegen de aanhechting aanwakkeren, genoegzaam den oorsprong van dien tegenstand verraden en zouden de meest laakbare middelen worden aangewend om de hartstogten des volks in beweging te brengen. Wanneer de manifestatie hadde plaats gegrepen, zoo heet het verder, zou men ongetwijfeld tooneelen van wanorde hebben aanschouwd. Intusschen heeft zij geen plaats gehad, hetzij dan dat er tegenbevel was ontvangen, hetzij dat de verschijning van het Fransche adviesjagt le Caton de leiders der beweging schrik heeft aangejaagd.

Men was, — altoos volgens de bewering van de Correspondance Havas, voornemens de muzijk der nationale garde bij die gelegenheid te bezigen, waardoor veel volk op de been zou komen, ten einde dan naderhand te kunnen zeggen dat de geheele bevolking van Nizza aan de demonstratie deel had genomen.

Van veertien personen, die een adres van gehechtheid aan den Koning van Sardinië hadden aangeboden, wordt verder in dit schrijven met de diepste minachting gesproken. De tegenwoordigheid van den ex-minister Ratazzi te Nizza, en vooral de omstandigheid dat hij in het Koninklijke paleis zijn verblijf houdt, wordt ten slotte mede aangemerkt als een bewijs dat de beweging van Regeringswege in de hand wordt gewerkt en alles gedaan om een „Italiaansche demonstratie" uit te lokken. En dit laten Fransche bladen zich schrijven, zeggen wij op onze beurt, die, nog maar weinige maanden geleden, met zoo veel geestdrift gewag maakten van elke „Italiaansche demonstratie" en de gehechtheid des volks aan Koning Victor Emmanuel hemelhoog verhieven.

DUITSCHLAND.

Bonn 1 *Februarij.* — Heden namiddag werd het stoffelijk overschot des grijzen hoogleeraars dr. E. M. Arndt, sedert lang in Duitschland met den naam van vader Arndt begroet, ten grave besteld, en wel onder de schaduw van een statigen eik op de begraafplaats, in de nabijheid der laatste rustplaats van zijnen vriend Niebuhr en van andere hem voorgegane voortreffelijke mannen. Talrijke deputatien uit collegien en vereenigingen waren tot deelneming aan deze weemoedige plegtigheid opgekomen. Tegen drie uur vereenigden zich de uitgenoodigde militaire en burgerlijke autoriteiten uit Bonn en Keulen, benevens de leden der Universiteit en de studenten, in het sterfhuis, en omringden de met kransen versierde lijkkist. Toen de trein zich in beweging gesteld had zag men daarin, achter de naaste betrekkingen en den geestelijke, die de lijkkoets onmiddellijk volgden, den uit Coblenz herwaarts gekomen opperpresident der Rijnprovincie von Pommer Esche, den akademischen Senaat, en vervolgens de genoodigde autoriteiten, geestelijken en onderwijzers, de vertegenwoordigers der veteranen-vereeniging te Bonn, wier wapenbroeder Arndt in vroegeren leeftijd was, en die van verschillende aan den Rijn gevestigde Turnvereenigingen. Daarop volgden de studenten der Universiteit, met hunne verschillende vaandels, en eeredeputatiën van vreemde Universiteiten, onder anderen van de Göttingsche en Heidelbergsche. De belangstellende menigte was ontelbaar; ook uit Keulen en andere naburige steden waren velen toegesneld, om „den meest Duitschen der Duitschers" de laatste eer te helpen bewijzen. Bij het graf hield de predikant Wiesmann eene eenvoudige en treffende toespraak, met de stemming der aanwezigen volkomen strookende. Een zangkoor, onder de leiding van den muziekdirecteur der universiteit Breidenstein, hief een door Arndt zelf vervaardigd echt dichterlijk en Christelijk vroom lied aan. De leden van het veteranenkorps lieten vervolgens hunne eereschoten over het graf schallen; grijzen en jongelingen naderden, om ieder eene hand vol aarde op de lijkkist te werpen, en daarna keerde de stoet huiswaarts weder.

Berlijn 1 *Februarij.* — Bij besluiten van 15 en 21 laatstleden zijn de voorbereidende maatregelen tot vorming van acht nieuwe kavalerieregementen verordend. De bij de regementen bestaande reserve eskadrons zullen voortaan afgeschaft zijn en elk regement zal uit slechts vier eskadrons bestaan. Bij de reorganisatie zal het gebrek aan kavalerie-officieren zich des te meer doen gevoelen, naardien aan den overgang uit het wapen der infanterie steeds bezwaren verbonden zijn.

— Tot de ingediende wetsontwerpen behoort dat op de rentegarantie van den Staat voor eene prioriteitsleening der Rhijn-Nahe-spoorwegmaatschappij, ten bedrage van zes millioen daalders.

— Prins en Prinses Frederik der Nederlanden en hunne dochter Prinses Maria zijn voornemens zich binnen eenige dagen naar het Engelsche Hof te begeven en vervolgens, zoo als bereids van elders gemeld is, op raad der artsen een geruimen tijd op het eiland Wight door te brengen. Na zijne Gemalin naar Londen begeleid te hebben keert de Prins naar 's Gravenhage terug.

Weenen 31 *Januarij.* — Bij Keizerlijk handschrijven van gisteren is de veldmaarschalk baron von Hesz eervol als kwartiermeester generaal van den staf ontslagen en gelijktijdig tot hoofdman der Keizerlijke lijfwacht benoemd, terwijl de voormalige hoofdman dier lijfwacht, de generaal der kavalerie landgraaf Fürstenberg, op zijn verzoek op pensioen is gesteld. In vermeld handschrijven wordt herinnerd hoe de roemvolle loopbaan, door den baron von Hesz vijf en vijftig jaren lang betreden, zich door talrijke en gewigtige diensten aan den troon en het Vaderland heeft gekenmerkt; hoe hij als dapper soldaat des Keizers grootvader, als chef van het belangrijkst legerkorps diens Oom heeft gediend, en hoe het onder de regering van dezen laatsten en in den aanvang van die des tegenwoordigen Keizers geweest is dat de baron von Hesz aan de zijde des veldmaarschalks Radetzky het leger tot de overwinning aanvoerde.

— Nadat de kabinets-courier, de heer Eyden, gisteren depêches uit Parijs herwaarts had overgebragt, had de Fransche gezant, markies de Moustier, heden een onderhoud met den minister von Rechberg. Men zegt dat de Fransche Regering nu werkelijk tegen de aanwervingen voor den Paus geprotesteerd heeft. Zooveel is althans zeker dat zij het werfbureau te Marseille heeft doen sluiten. Het besluit aangaande de Univers wordt hier als bewijs beschouwd dat genoemde Regering tot het uiterste besloten heeft en de middelen in handen meent te hebben om den strijd zegevierend door te staan. Werkelijk stemmen alle hier ontvangen berigten uit Parijs daarin overeen, dat de Keizer der Franschen minder dan ooit tot toegevendheid geneigd is, en hoe men met zekerheid op een opstand in de Marken en in Umbrië rekent, welken de Pauselijke Regering zich nogtans voorgenomen zou hebben gewapenderhand te onderdrukken.

Per Telegraaf.

LONDEN 2 Februarij.

Het agentschap Reuter geeft eene depêche, die inhoudt dat den 10 december de volgende troepen uit Calcutta naar China vertrokken zijn, te weten: de 6de, 8ste, 31ste, 44ste, 56ste, 60ste, 66ste, 67ste en 73ste regementen infanterie, het 1ste regement dragonders der garde en het 8ste regement inlandsche infanterie. De generaals Hope Grant en Napier voeren het bevel over den staf dier troepen.

LONDEN 3 Februarij.

De Morning Post zegt dat tot niet-interventie in de zaken van Italië besloten is, dat nieuwe verkiezingen plaats zullen hebben en dat de eventuele aanhechting aan Sardinië eene onverhinderde zaak blijft. De Fransche troepen zouden Rome en noordelijk Italië eerlang ontruimen en de Westersche Mogendheden bij de Oostenrijksche, welke lijdelijk blijft, op de invoering van hervormingen in het Venetiaansche aandringen, zonder hetwelk de verwarring in Italië zich vermoedelijk op eene grootere schaal uit zou breiden. In ieder geval zal Engeland het beginsel van niet-interventie verdedigen.

Aan de Morning Post wordt door eene depêche uit Parijs gemeld dat Frankrijk zijn leger aanzienlijk zal verminderen.

De heer Cowper, tot hiertoe ondervoorzitter van het bureau van koophandel, zal, naar het gerucht wil, tot voorzitter der commissie voor het armwezen benoemd worden.

Er zijn berigten uit New-York tot 20 januarij ontvangen. — Illinois 56.

PARIJS 3 Februarij.

De Constitutionnel deelt een herderlijken brief mede van den vorigen bisschop van Orleans, vroeger gewoon hofprediker van Lodewijk XVI, in 1810 geschreven. Deze geestelijke werd in 1791 vervolgd omdat hij den eed aan de burgerlijke Constitutie der geestelijkheid weigerde af te leggen. In dezen brief beweert mgr. Rousseau dat het niet noodig is dat de Paus wereldlijk gezag bezitte en verlangt hij de vrijheden der Gallikaansche Kerk terug.

HANNOVER 2 Februarij.

De Engelsche Regering slaat voor het op de Stadetollen betrekkelijk handelsverdrag voor den tijd van drie maanden te verlengen, terwijl de Hannoversche harerzijds eischt dat de schadeloosstelling aan Hannover voor de geheven regten op een vierde der gekapitaliseerde opbrengst bepaald zal worden.

FLENSBURG 2 Februarij.

De afgevaardigde Thomsen Oldesworth zal eene aanklagt tegen den voormaligen minister voor Sleeswijk, den heer Wolfhagen, voorslaan, terwijl graaf Baudissin een voorstel ter gunste der vrijheid van drukpers en van het regt van vereeniging en vergadering doen zal. In een op te maken adres zal de geheele politieke toestand des Lands ontwikkeld en alle grondwetsverbinding van Sleeswijk met Denemarken alleen als met het regt en de Constitutie in strijd afgekeurd worden.

FRANKFORT 3 Februarij.

De op heden bepaalde zitting der Bondsvergadering is tot de volgende week uitgesteld. — Het gerucht der aftreding van den Oostenrijkschen minister von Rechberg en zijner vervanging door den heer von Hubner wint veld.

WEENEN 3 Februarij.

De geruchten betreffende het zenden van versterkingen aan de troepen in Hongarije en Italië zijn van allen grond ontbloot.

MADRID 2 Februarij.

De tijding van de op de Marokkanen behaalde overwinning is hier met de meeste geestdrift ontvangen.

De werkzaamheden aan den spoorweg, die Ceuta met het hoofdkwartier moet verbinden, worden met den meesten spoed voortgezet. Al het materieel tot het maken van dien spoorweg benoodigd werd door de spoorwegmaatschappij van Sevilla naar Xeres en Cadix in den tijd van 24 uren geleverd.

Latere Depêches.

LONDEN 3 Februarij.

Lord John Russell verklaarde heden in de zitting van het Lagerhuis dat hij de houding van de heeren Hudson en Drummond Hay, gezanten bij de Hoven van Sardinië en Spanje, tegenover die Mogendheden volkomen geregtvaardigd achtte.

Op eene interpellatie van den heer Kinglake verklaarde lord Russell verder dat, voor zoo ver hem bekend was, Frankrijk geene krijgstoerustingen maakte. De toestand van Italië eischte natuurlijk voorzigtigheid, maar noch Frankrijk noch Oostenrijk wenschte den vrede verstoord te zien, terwijl Sardinië juist nog heden de verzekering heeft afgelegd geen oorlog ten gunste van Venetië te willen provoceren.

PARIJS 3 Februarij.

Het dagblad Le Pays zegt heden avond dat de aanstaande ontruiming van Rome door de Fransche troepen niet waarschijnlijk is.

Het blad acht verder de vereeniging van Midden-Italië met Piemont zoo goed als zeker. Zij zal echter worden onderworpen aan eene voorafgaande algemeene stemming.

De beide Westersche Mogendheden moeten omtrent dezen maatregel geheel eenstemmig zijn.

Frankrijk 3 pct. slotkoers 67.85.

MARSEILLE 3 Februarij.

Volgens berigten uit Rome van den 28 januarij was de rondgaande brief des Pausen eerst daags te voren aan de kardinalen rondgedeeld; er bestaat geen grond voor het gerucht, dat het Fransche leger teruggetrokken zou worden; geen enkele maatregel was genomen voor de ontruiming, welke het liberalismus zou doen zegevieren. De Paus, de rust der stad niet in gevaar willende brengen, zal te Rome blijven; de dolken spelen aldaar wederom eene hoofdrol. De partij van Mazzini is druk in de weer; talrijke Fransche patrouilles doorkruisen Rome des nachts. De generaal Goyon heeft maatregelen genomen, om manifestatien te verhinderen. Galenga is uit Rome gebannen.

De Paus is uitgereden en heeft zich naar den Monte Pincio begeven en toen te voet een gedeelte der stad doorwandeld. Eene ontzettende menigte bevond zich bij die gelegenheid op zijnen weg.

Er is bevel gegeven, om de werken op het Forum te hervatten, ten einde de behoeftigen werk te verschaffen. Ook heeft men plan huizen te bouwen, bestemd voor hunne huisvesting. De handel staat stil. De vreemdelingen zijn allen vertrokken; er heeft een aantal bankroeten plaats gehad. Het gemeentebestuur houdt zich bezig met de verkiezing van nieuwe raadsleden.

De nieuw benoemde Legaat te Perugia, die zich sedert den opstand naar Foligno begeven had, is aldaar teruggekeerd; die stad blijft steeds in staat van beleg; een adres, van 600 onderteekeningen voorzien, is van daar aan Keizer Napoleon gezonden. Massino Viano en de Prinsen Doria en Rospigliosi hebben zich laten overhalen om dit adres te onderteekenen.

LONDEN 3 Februarij.

Koffij en Suiker vast doch stil. — Thee. De veiling is tot vaste prijzen afgeloopen. — Rijst stil. — IJzer 61/ — Talk 59.6. — Granen onveranderd. — Boter. Friesche 126, Gron. 94, Zwolsche 114 en Kamper 118.

LIVERPOOL 3 Februarij.

Katoen. Heden werden afgedaan 10,000 b. tegen 1/16 a ⅛ d. hoogere prijzen.

BERLIJN 3 Februarij.

Rogge per Februarij 46¾, per voorjaar 46 th. — Raapolie per Feb. 10⅝, per April/Mei 11 th.

MADRID 2 Februarij.

Spanje 1¾ pc. 33.60; dito 3 pc. 43.60.

PARIJS 3 Februarij.

Frankr. 3 pc. 67.85; dito 4½ pc. 97. Crediet Mob. 742. Spanje 1¾ pc. 33; dito 3 pc. 43.

LONDEN 3 Februarij.

De 3 pc. Geconsolideerden 94⅝. Mexico 3 pc. 21¼. Peru 3 pc. 71. Holland 2½ pc. 65⅝, dito 4 pc. 101⅝.

WEENEN 3 Februarij.

Oostenrijk, Metalliek 5 pc. 70.50; dito Nationale 78. Wissel Londen *f* 133.50.

FRANKFORT 3 Februarij.

Oostenrijk, Metalliek 5 pc. 49¾; dito Nationale 55⅞. Spanje binnenl. 3 pc. 42½; dito 1¾ pc. 32⅛.

ANTWERPEN 3 Februarij.

Oostenr. Metall. 5 pc. 50⅛; dito Nat. 56½. Spanje binnenl. 3 pc. 42⅜; dito 1¾ pc. 32¼.

BINNENLAND.

STATEN-GENERAAL.

Eerste Kamer.

Zitting van Vrijdag 3 Februarij.

De Eerste Kamer heeft heden aangevangen de beraadslaging over het wetsontwerp, houdende bekrachtiging van eenige artikelen der verleende concessiën voor den aanleg en de exploitatie van de Noorder- en Zuiderspoorwegen.

De heer *van Swinderen* bestreed de voordragt uit de oogpunten van de niet-uitvoerbaarheid, van de finantiële bezwaren en van de verkeerde rigtingen der lijnen van het plan der Regering. De heer *van Wessem* verklaarde zich mede tegen het voorstel, op grond 1°, dat art. 72 der Grondwet niet is nageleefd; 2°, dat de finantiële voorwaarden te bezwarend zijn voor den Staat; 3°, dat de overgangen over de rivieren het Land met groote gevaren bedreigen en de bouw zelf der bruggen aan groote moeijelijkheden is onderworpen; 4°, dat de lijnen der Regering geheele streken en aanzienlijke gemeenten buiten gemeenschap tot elkander stellen, en 5°, dat de politieke toestand van Europa geene verbindtenis van zoo grooten omvang over zoo vele jaren achtereen gedoogt. De heer *van Rhemen van Rhemenshuizen* verdedigde daarentegen de Regeringsvoordragt uit het oogpunt vooreerst van de rigting, die hij, zoo als de Regering haar voorstelt, de meest billijke en wenschelijke acht; ten tweede van de rivier-overgangen, welke door hem, zooals ze door de Regering zijn voorgedragen, geacht worden even veilig te zijn als andere voorgestelde overgangen, en ten derde van de finantiële voorwaarden, die zeker door hem als aanzienlijk beschouwd worden maar niet te zwaar met het oog op het doel en op den toestand onzer finantiën. De heer *Hartsen* bestreed het ontwerp. Hij achtte spoorwegen voor ons Land, althans wat het binnenlandsch verkeer betreft, niet onmisbaar; verklaarde ze nogtans wenschelijk, indien de algemeene belangen van het Land daardoor bevorderd werden en de finantiële krachten des Lands niet worden uitgeput. Aan deze beide vereischten voldeed echter het ontwerp z. i. niet. Bovenal was hij van oordeel, dat spoorwegen moesten worden overgelaten aan den particulieren ondernemingsgeest; doch wanneer de Staat tusschen beide kwam, dan moesten de belangen van allen gelijkelijk worden behartigd, hetgeen z. i. nu het geval niet was. — De heer *van Nispen van Pannerden* trad in beschouwingen 1°, over eenige handelingen der Regering; 2°, over de finantiële gevolgen der concessiën; 3°, over de lijnen en den bruggenbouw, en 4°, over den inhoud der concessiën zelve, waarbij de spreker kwam tot de slotsom dat de Regeringsvoordragt voor hem in alle opzigten onaannemelijk was.

Daarna hebben nog het woord gevoerd de heeren Bosch van Drakestein en Cost Jordens *tegen*, en Blankenheym en Michiels van Kessenich *vóór* het ontwerp.

Morgen ten 11 ure voortzetting; alsdan is het woord aan den heer Fransen van de Putte.

(Zie verder het uitvoerig verslag dezer zitting in ons Bijblad van heden.)

ROTTERDAM 3 Februarij.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, overwegende dat, ten gevolge van het niet-aannemen door den heer mr. P. A. Sander van zijne benoeming tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in het hoofdkiesdistrict Dordrecht eene nieuwe verkiezing moet plaats hebben, heeft bepaald dat de bedoelde verkiezing in het hoofdkiesdistrict Dordrecht zal geschieden op maandag den 13 dezer, en dat, zoo eene herstemming noodig is, deze zal plaats hebben op dingsdag den 28 dezer.

Z. M. heeft aan den heer E. de Kanter, hoofdcommies bij het Departement van Marine, vergund het aannemen en dragen der versierselen van ridder der Leopoldsorde, hem door Z. M. den Koning der Belgen geschonken.

Door Z. M. is aan den heer H. H. van der Sande, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als lid der te Dordrecht gevestigde commissie voor de vaart op den Rijn, en tot lid van gemelde commissie benoemd de heer J. S. J. Vriesendorp.

Tot ontvanger der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Ballum en Nes, op Ameland, is benoemd de heer K. R. Steringa, thans commies der 1ste klasse bij 's Rijks belastingen te Hoogeloon.

Z. M. heeft, op voordragt van de Ministers van Marine en Kolonien, de traktementen der in Oost-Indië dienende officieren van de onderscheidene korpsen der zeemagt verhoogd en wel, die der hoofdofficieren met *f* 600 's jaars en die van de mindere officieren en adelborsten en daarmede gelijk gestelde rangen met *f* 300 's jaars.

Men verzoekt ons het volgende op te nemen:

Met onvermoeiden ijver gaat de administrateur der Hibernia steenkolenmijn te Gilsenkirchen in Westphalen voort om zijne kolen, waaraan door velen boven de Engelsche kolen de voorkeur wordt gegeven en welke aan deze voor het minst in kwaliteit gelijk zijn, ook in Nederland, trots de vele moeijelijkheden wegens Rijks- en gemeente-accijnsen, tot aanmerkelijk lagere prijzen dan de Engelsche kolen, algemeen verkrijgbaar te stellen, niet slechts voor de verbruikers in het groot, maar ook voor den kleinen consument. Een maatregel, onlangs weder door hem genomen, geeft hiervan een nieuw bewijs. Terwijl het debiet zich tot nog toe meer bepaalde tot Amsterdam en Rotterdam, heeft men daaraan thans eene uitbreiding gegeven op al de stations van den Rhijnspoorweg, waar zich hiertoe de gelegenheid aanbiedt, en worden thans, na voorafgaande bestelling, bij hoeveelheden van 66 mudden, met een betrekkelijk verschil in prijs voor betere kwaliteiten, de goedkoopste Hibernia-steenkolen, het gewone steenkolengruis, met inbegrip van vracht, aan het station geleverd, beneden Emmerik tot Arnhem voor *f* 34; beneden Arnhem tot Utrecht voor *f* 35; beneden Utrecht tot Amsterdam en Rotterdam voor *f* 36 de 66 mudden. Ten behoeve van particulieren, die het volle bedrag der Rijksaccijnsen betalen, worden deze kolen tegen een gering commissieloon bij den invoer vrijgemaakt; voor fabriekanten en nering doende personen, die gedeeltelijken vrijdom genieten, belast de invoerder zich met de noodige formaliteiten bij den invoer, ten einde hun het genot van dien vrijdom verzekerd blijve.

Elk die in de gelegenheid is, om hetzij voor zich alleen, hetzij in combinatie met anderen eene hoeveelheid van 66 mud in eens op te doen, behoeft zijne rekeningen van vroeger slechts na te zien om zich te overtuigen van het aanmerkelijk verschil in den prijs, ten gevolge van dien nieuwen maatregel. Daar de kolen versch gedolven, regtstreeks langs den spoorweg worden aangevoerd, zonder dat zij op de werven te Ruhrort of elders hebben kunnen verweeren, of met andere bestanddeelen worden vermengd en vervalscht, zal men daarbij hetzelfde ondervinden wat het debiet in Amsterdam en Rotterdam in korten tijd tot zulk eene hoogte bragt, dat eene zelfde hoeveelheid dezer Hibernia kolen meer hitte geeft en veel strekzamer is dan andere kolen, die men langs andere wegen uit Duitschland pleegt te ontvangen. De wijze waarop de bestelling geregeld is voorkomt eindelijk al de moeijelijkheden, waaraan een particulier zich anders blootstelt, wanneer hij zich uit de eerste hand wil voorzien. De verbruikers met dezen nieuwen maatregel geluk wenschende, vestigen wij de aandacht op den geringen prijs van 25 a 27½ cents per half mud, waarvoor deze brandstof in aller behoeften zou kunnen voorzien wanneer zij niet door Rijks- en gemeente-accijnsen zoo schrikbarend was belast. Het is bekend dat van deze belasting slechts betrekkelijk kleine sommen in de schatkist vloeijen en meermalen was er dan ook daarom sprake om deze accijnsbelasting van Rijks- en gemeentewege geheel af te schaffen. Mogt de lage prijs, waarop het artikel thans gebragt is, de overtuiging doen rijpen, dat de zoo hooge accijnsbelasting onhoudbaar is, en daarom voor het minst aanmerkelijk behoort te worden verminderd, dan zouden wij het een dubbel geluk achten voor onze stad- en landgenooten, die onder zoovele lasten gebukt gaan, dat wel aan verligting daarvan mag worden gedacht.

Beroepen tot derden predikant bij de Hervormde gemeente te Nijkerk op de Veluwe ds. D. Bresser, pred. te Strijen. — Toezegging van beroep gedaan, door den kerkeraad te Engelen (cl. 's Hertogenbosch) aan den kandidaat J. A. Sluyterman.

Door den kerkeraad der Hervormde gemeente te Nieuwe Tonge (cl. Brielle) is, ter vervulling der vacature, ontstaan door het vertrek van ds. S. Hogerzeil naar Berkel, geformeerd het volgend tweetal van predikanten: dd. A. P. A. du Cloux, te 's Grevelduin Capelle, en J. W. Felix, te Heeg, welk tweetal aan ambachtsheeren en vrouwen van Grijsoord ter electie is toegezonden.

Bedankt voor het beroep naar de Hervormde gemeente te Zoutelande (cl. Middelburg) door den kandidaat J. J. Eigeman, daar deze reeds de verzekering had ontvangen, dat hij eerstdaags tot predikant aan den Bergschenhoek zou worden beroepen.

Z. M. heeft het eervol emeritaat verleend aan ds. H. J. W. Wunder, pred. te Thamen aan den Amstel.

Delft 2 *Februarij.* — Bij de besteding van den vijzelmolen voor de droogmakerij in den zuidpolder van Delfgaauw, welke laatstl. dingsdag alhier heeft plaats gehad, is aannemer geworden de heer A. van der Drift, aannemer te Schipluiden, voor de som van *f* 30,000.

's Gravenhage 3 *Februarij.* — Bij Kerkvoogden der Nederduitsche Hervormde gemeente alhier is weder van een onbekende ontvangen, ten behoeve van het kerkenfonds, eene gift van *f* 1000.

— De Hooge Raad der Nederlanden heeft heden eene belangrijke uitspraak gedaan in tiendzaken. Op de pleidooijen van den heer mr. Delprat, tegen die van de heeren mrs. Faber van Riemsdijk en Metman, is namelijk beslist, dat de Novale tienden in Nederland *niet* zijn afgeschaft en bij de wet van 26 augustus 1822 aan den Koning zijn overgedragen, zoo als dit laatste trouwens reeds bij vroegere arresten was uituitgemaakt.

— Gisteren avond hebben heeren brandmeesters aan den heer van Hulst, afgetreden opperbrandmeester, en den nieuw benoemden opperbrandmeester den heer H. H. van Gogh, luisterrijke serenades met fakkellicht gebragt.

— Dezer dagen heeft alhier de verkooping plaats gehad van eene fraaije verzameling schilderijen, toebehoorende aan den baron von Linsingen, laatstelijk gezant van Hanover bij het Nederlandsche Hof. Er waren o. a. schilderijen van Bosboom, David Bles, Louis Meijer, Rochussen, Schelfhout, Verveer en andere bekende meesters. De schilderijen hebben gezamenlijk opgebragt ruim *f* 6600. Eene teekening van B. C. Koekkoek, *gezigt aan den oever van de Moezel*, gold *f* 155.

Leyden 2 *Februarij.* — Zoo als reeds gemeld is zijn eenige officieren van het regement rijdende artillerie, alhier in garnizoen, naar 's Hertogenbosch vertrokken, ten einde te onderzoeken in hoeverre de stallen, kasernen en exercitie-terrein geschikt waren, om dat korps aldaar te vestigen. Naar men verneemt zou, volgens de commissie, Arnhem de voorkeur verdienen. Gemeld korps zal dan ook, naar men verzekert, met mei e. k. aldaar in garnizoen komen en zullen de stallen en kasernen daar ter plaatse

aanmerkelijk vergroot worden.

— De huisvrouw van J. Moote alhier is gisteren voorspoedig van drie dochters bevallen.

Haarlem 2 *Februarij.* — Door den jager J. Wezenaar is voor eenige dagen op de hofstede Aelbertsberg onder Bloemendaal, met de buks geschoten een zeer zeldzame vischarend, herkomstig uit IJsland of uit het noorden van Noorwegen. Dit dier heeft twee Nederlandsche ellen vlugt en zal in 's Rijks museum van natuurlijke historie te Leyden worden opgezet.

Amsterdam 2 *Februarij.* — Gedurende de maand januarij zijn langs den Hollandschen spoorweg vervoerd 80,603 reizigers. De opbrengsten waren voor reizigers *f* 61,961.97; voor goederen *f* 13.643.27. Totaal *f* 75,605.24.

Vlissingen 2 *Februarij.* — De sleeping en het dagelijksch vervoer van het constructiehout van de berg- of ligplaatsen naar de plaatsen waar het op 's Rijks constructiewerf bearbeid moet worden, en dat tot heden altijd door aannemers met zware werkpaarden werd volbragt, zal, naar men verneemt, voortaan door een zeer doeltreffend zamengesteld stoomwerktuig geschieden, aan hetwelk tevens eene brandspuit zal gevoegd zijn. Men verneemt dat deze maatregel niet alleen eene niet onbelangrijke bezuiniging zal te weeg brengen, maar tevens het vervoer en bijgevolg den arbeid bij den scheepsbouw ongemeen zal bespoedigen.

Deventer 3 *Februarij.* — Dezer dagen is alhier een belangrijke diefstal gepleegd. Met zeer veel behendigheid en zonder sporen van geweld is uit een bewoond huis voor eene waarde van omstreeks *f* 600 aan zilverwerk ontvreemd. De politie doet onderzoek naar de daders.

Kampen 2 *Februarij.* — Maandag den 30 januarij jl. heeft de publieke aanbesteding plaats gehad van het verbreeden, aan het boveneinde dezer stad, van de kade aan de rivier den IJssel, zoodanig, dat er bij dagelijksch water groote schepen voor het lossen en laden van goederen kunnen aanschieten. Van dit belangrijk werk is aannemer geworden J. van Eekeren, metselaar alhier, voor eene som van *f* 9,890.

Groningen 2 *Februarij.* — Ten bewijze hoe belangrijk reeds nu het verkeer is tusschen het noorden van Hannover en Noord-Nederland, wordt o. a. gemeld dat aan het Eems-veer te Leerort, liggende in den straatweg van Leer, over Heener naar N. Schans, van 1 julij tot ultimo december 1859 zijn overgezet 4183 rijtuigen, 90,609 personen, 5729 koppels paarden, rijpaarden en stuks hoornvee, alsmede 307 stuks kalveren, varkens, schapen en geiten.

De Curaçaosche Couranten, via St. Thomas, tot den 7 jan., hier aangekomen, melden o. a., dat voor de vaartuigen van Curaçao komende eene quarantaine is vastgesteld van 40 dagen, wegens de aldaar heerschende koortsen.

Te Aruba zijn aangekomen de Astromella, Venezuelaansche oorlogschoener, waarop 53 Venez. gevangenen zich bevonden, en de Trimmer, waarop de familien dier gevangenen waren ingescheept. De bestemming dezer beide schepen was naar Maracaibo. Den 30 december te Los Taques voor anker, hadden echter enkele gevangenen gevraagd hunne familien op de Trimmer te mogen bezoeken, waartoe de kommandant Gallego hen vergezelde. Van de afwezigheid van dezen laatste maakten de gevangenen, onder aanvoering van generaal Nics. Silva gebruik, om de bemanning van de oorlogschoener voor te stellen naar Aruba in plaats van naar Maracaibo te stevenen. De schepelingen, die daarin geen genoegen wilden nemen, werden gebonden, terwijl de Trimmer het bevel erlangde de oorlogschoener te volgen. Den volgenden dag kwam men te Aruba aan, waar de gevangenen en de schepelingen, die Silva hadden geholpen, aan wal gingen. Er was juist een andere Venez. oorlogschoener, die den kapit. Gallego arresteerde, terwijl de beide oorlogschoeners naar Laguayra stevenden.

Uit Venezuela meldt men, dat Moroz, na een herhaalden aanval, den 31 december door de gouvernementstroepen was genomen. Te Valencia werden alle weerbare mannen onder de wapenen geroepen, ter verdediging der stad. — Den 7 december hadden bij Varinas intusschen de gouvernementstroepen onder Ramos en Rubin eene nederlaag geleden; de federalisten werden aangevoerd door Falcon en Zamora. Onder de gesneuvelden behoorde Rubin. (*U. C.*)

Met genoegen vinden wij in het Antwerpsche blad le Précurseur een feuilleton gewijd aan het verdienstelijk werk van den heer W. J. Hofdijk, getiteld *Ons Voorgeslacht*, uitgave van den heer A. C. Kruseman te Haarlem. Vleijend voor ons volk en onze letterkundigen is de lofspraak dat onze dichters en geleerden zich onderscheiden door het streven om, onder schoone en boeijende vormen, kennis en ontwikkeling bij het volk aan te kweeken. Zeer gepast en verdiend is de hulde, die verder aan den heer Hofdijk voor zijne kolossale onderneming wordt gebragt en het getuigt voor eene juiste waardering van de eigenaardige verdiensten daarvan, dat het Belgische blad als proeve een paar episoden uit de geschiedenis van de eerste bewoners dezer streken mededeelt, waarin de bezielde stijl en de hoogst dramatische voorstelling van den schrijver zeer gelukkig uitkomt. Juist de omstandigheid dat men in den vreemde ook niet blind blijkt te zijn voor de gebreken van het werk — hier en daar gezwollenheid van stijl èn overlading van détails — geeft aan den ruimschoots toegezwaaiden lof te hoogere waarde. Ook aan de platen wordt regt gedaan. Wij wenschen den wakkeren schrijver en uitgever geluk met deze appréciatie van hun streven in het buitenland.

ROTTERDAMSCHE SCHOUWBURG.

De voorstellingen der vereenigde Tooneelisten, onder directie van J. E. de Vries, in den Rotterdamschen Schouwburg, blijven bij voortduring in groote mate den bijval en de belangstelling van een zeer talrijk publiek tot zich trekken en — wij mogen er bijvoegen, ook verdienen.

Op het ingeslagen spoor voortgaande, tracht dit tooneelgezelschap zoowel door een goed en vrij degelijk repertoire, als door eene zorgvuldige, bestudeerde uitvoering, met de talenten welke het in zich bevat te woekeren en, zoo mogelijk, de *goede* dagen van onze vaderlandsche tooneelspeelkunst te doen herleven.

Dat men desniettemin, tegenover de regtbank van den goeden smaak en der zuivere kunstbeginselen wel eens faalt in de keuze der stukken, zoowel als in die der middelen om tot eene der kunst in alle opzigten waardige uitvoering te geraken, — ziedaar, onzes inziens, eene waarheid die niet ontkend kan worden, zelfs door de verdienstelijke leden van het gezelschap zelf, en waarop de sympathie, welke wij in vele opzigten gevoelen voor hun streven, ons niet mag verhinderen te wijzen.

Trouwens, wij weten dat er groote moeijelijkheden te overwinnen zijn. Zoo is het vrij natuurlijk dat bij de schraalheid van het repertoire en bij het bijna totale gebrek aan nieuwe en oorspronkelijke stukken, men zich gelukkig waande de hand te kunnen leggen op een tooneelspel van den grooten Bulwer, vertaald door onzen rijk begaafden van Lennep. En toch bleek *De zeekapitein of het geboorterecht*, een stuk vol gebreken — en van de ergste — die door de fraaije, bij wijlen uitstekende vertolking van van Lennep, door een levendigen dialoog en sierlijke dictie niet waren te verhelpen. Zelden werden wij meer teleurgesteld dan bij het aanschouwen van dit kunstgewrocht (?); onder de eerste tafereelen bleef onze illusie nog voortduren, maar bij de verdere ontwikkeling en ontknooping werd ons kunstgevoel pijnlijk aangedaan door het gekunstelde, onnatuurlijke van de intrigue en de toestanden, door de wansmakelijke, afgesletene hulpmiddelen (verduisterde stukken, vermommingen, vergissingen, moord en omkooping) waarmede de kwijnende belangstelling moest levendig gehouden worden. De ruimte ontbreekt ons om hier het stuk te ontleden en dus een gevoelen te staven dat ongetwijfeld door verre de meeste aanschouwers werd gedeeld. Mogt het tegendeel blijken en wij ter verantwoording van ons streng vonnis geroepen worden, men zou ons volkomen bereid vinden.

En wat nu de uitvoering betreft, — zij, die altijd zoo naauw zamenhangt met het gehalte van het opgevoerde stuk, — er was ensemble genoeg in, en wij erkennen gaarne dat b. v. mevrouw Kleine en de heer Albregt al het mogelijke hebben gedaan om de onnatuurlijke toestanden en karakters van lady Arundel en sir Maurice Beevor te redden; toch was er iets weifelends in het spel der eene, iets gechargeerds in dat van den anderen. Norman, de zeekapitein, werd door den heer Peters voorgesteld met die waarheid van opvatting, welke wij altijd hoog in hem waarderen, maar helaas, ook met dat gekunstelde, opgeschroefde in voordragt en orgaan, waardoor hij zoo vaak tooneelen, die uit zich zelf niet waarlijk dramatisch zijn, eene quasi-dramatische kleur tracht te geven, en waardoor hij, wij willen het wel gelooven, eene soort van succes verwerft, maar zulk een waarmede de echte kunstenaar niet gediend kan zijn.

De voorstelling van *Jane Eyre* hebben wij, tot ons leedwezen, niet kunnen bijwonen; van meer dan ééne zijde echter vernamen wij dat de uitvoering verdienstelijk en der vele schoonheden van het stuk waardig was.

Een Huwelijk onder Lodewijk XV, eindelijk, is een van die gewrochten van A. Dumas, waarin het gemis aan diepte en belangrijkheid van karakterschildering wel niet geheel wordt vergoed, maar toch bijna vergeten door het onmiskenbaar talent, waarmede eene weinig beteekenende intrigue door de levendigheid, het piquante en geestige van den dialoog, niet alleen, maar ook van de verschillende situatiën, wordt gered. Daarenboven draagt ook dit werk van Dumas, even als zijne andere, den stempel van het karakter des tijds, — minder de vrucht van diepgaande studie, als van eene gelukkige intuïtie en voorbeeldeloozen tact. Ligtzinnigheid en hoffelijkheid, fatuïteit en tevens toch een fijn gevoel van eer, — die karaktertrekken van het Frankrijk aller tijden, maar bovenal van het Frankrijk der XVIIIde eeuw, — ze zijn op de gelukkigste wijze gepersonifieerd in den graaf de Candale, den lichtzinnigen echtgenoot, die als bij toeval zijne vrouw leert kennen en beminnen; in de gravin de Candale, het onervaren meisje, dat door de tijdelijke verblinding van haren echtgenoot op den rand van een zedelijken afgrond gebragt, maar door zijne tijdige bekeering daarvan gered wordt; in den ridder, die èn zijn weinigen eerbied voor de huwelijkstrouw èn het nare figuur dat hij tegenover den graaf de Candale maakt, vergoedt door zijn ridderlijk besluit om in plaats van dezen naar de Bastille te gaan.

Het stuk, door zijne fiksche zamenstelling reeds geschikt om te behagen en te boeijen, werd over het algemeen uitmuntend gespeeld. De heer Peters was als graaf de Candale voortreffelijk, zoo door de juiste opvatting van het karakter dat hij voorstelde, als door den lossen, natuurlijken toon, waarop hij den geestigen, fijn beschaafden ietwat ijdelen edelman vertolkte. Mevrouw Kleine stond hem als gravin de Candale waardig ter zijde, terwijl de heeren Barbiers, Metsch en Albregt, als de ridder, de kommandeur en kamerdienaar, bijzonder goed op hunne plaats waren. Vooral de laatste vervulde meesterlijk zijne schijnbaar ondergeschikte, maar voor het ensemble (dat ditmaal schier onberispelijk was) toch zoo nuttige rol.

Wie den heer Albregt, als komiek, in zijne volle kracht wenschte te zien, en door eene opeenstapeling van dwaasheden (die echter allen eene zekere portée hebben) zijne lachspieren in beweging wilde gebragt hebben, — hij behoefde slechts het nastukje *De Engelschen op reis* bij te wonen, om ten volle bevredigd te worden.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM 3 Februarij.

OVERLEDEN: H. Rabeling, man van P. Wennekendonk, 67 j. — C. W. Goddeus, jd., 64 j. — J. van der Kley, man van J. S. de Klercq, 55 j. — S. T. Schilt, jm., 22 j. — G. Bakker, jd., 63 j. — A. Beukers, z., 14 d. — J. de Jong, z., 4 m. — J. A. M. A. Feysman, d., 4 m. — J. T. Smits, z., 4 m.

BEVALLEN: M. E. Smits, geb. Curvers, levenl. d. — N. de Dood, geb. van der Roest, z. — J. Karpershoek, geb. Edenburg, d. — G. de Heer, geb. Edenburg, z. — J. M. Kruizinga, geb. van Netten, d. — E. A. Teggelei, geb. Eringaard, z. — G. J. Huige, geb. Oudesteyn, d. — L. de Kwant, geb. Slingerland, z.

Cargalijsten.

Rotterdam.

SMIRNA, Argus, A. Storm. — 655 v. Rozijnen en 959 doozen Vijgen, C. L. Hollertt en Kolff; 1 partij Vijgen en Rozijnen, Order.

BRASS-RIVIER, Biaffra, Evenwel. — Eene lading Palmolie, Kerdijk en Pincoffs.

Amsterdam.

BATAVIA, Landbouw, Kleynenberg. — 2006 k. Suiker, 3000 b. Koffij en 3375 boss. Bindrotting, O. I. Maats. v. Adm. en Lijfr.; 70 k. Indigo, Gebr. Hartsen; 22 k. dito, Cramerus en Co.; 200 k. koperen Duiten, N. H. M.; 7 k. Indigo, Order.

Badensche Aandeelen à fl. 50 Leening 1840.

24ste Trekking.

Op 1 Februarij zijn te Karlsruhe de volgende 37 seriën uitgetrokken, als: 8 14 41 66 108 152 159 176 180 265 272 304 368 401 422 426 4?8 494 504 534 542 552 554 560 570 601 622 682 715 757 817 821 859 871 925 949 958.

De premiën-trekking op de daarin vervatte nommers zal plaats hebben op 1 Sept., te gelijk met die, begrepen in de op 1 Aug. eerstkomende nog uit te trekken 38 seriën.

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 3 Febr.

	2 maanden.	Kort.
Londen...	11.57¼	11.65
d.° 3/m,	11.53¾	—
Parijs . .	55 5/16	55 11/16
d.° 3/m.	55 3/16	
Bordeaux.	55 1/16	55 7/16
Genua...	45½	—
Livorno. .	38½	-
Napels . .	78½	—
Petersb. .	168½	—
Hamburg.	35 1/16	35 3/16
d.° 3/m. .	35	—
Antwerp .	—	1⅛
	6 weken.	**Kort.**
Frankfort	99⅝	—
Augsburg	99	—
Weenen. .	85	—
Triest. . .	84⅝	—

Disconto 3 en 3½ pc.

AMSTERDAM 3 Febr.

	2 maanden		zigt.	
Londen. .	11.57½	g	11.65	g
Parijs. . .	55¼	g	55⅝	p
Bordeaux.	55	g	—	g
d.° ½ m.	55⅜	g	—	g
Genua . .	45½	g	—	g
Livorno. .	38¼	g	—	g
Napels . .	78¼	g	—	g
Hamburg.	35⅛	g	35 5/16	g
	3 maanden.		**Zigt.**	
Madrid . .	240	g	—	
Cadix . .	241	g	—	g
Sevilla . .	238	g	—	g
Bilbao . .	238	g	—	g
Lissabon .	40⅜	g	—	g
Porto. . .	40¼	g	—	g
Petersb. .	168½	g	—	g
	6 weken.		**Zigt**	
Weenen ..	84	g	—	g
Augsburg	99	g	—	g
Frankfort.	99½	g	—	g

Rotterdam ⅛.

Beursberigten.

AMSTERDAM 3 Februarij.

				l. k.	h. k.	geb. k.
Nederl.,. .	Werk. Schuld	2½	pCt.	64	64¼	64¼
"	dito dito	3	"	75⅝	75¾	
"	dito dito	4	"	97¾	98	97 13/16
"	Amort. Synd.	3½	"	93¼		
"	Hand. Maats.	4½	"	124¾		
"	O. I. Leening	4	"	97⅛		
"	L. Holl. Sp...	4½	"			
"	Rijn-Spoorw.	4½	"			
"	M. van Weld.	4	"			
België, . .	Cert. *Rothsch.*	2½	"	51½		
Frankrijk,	Certificaten".	3	"			
Spanje...	Buitenlands..	1¾	"	32⅝	32¾	
"	dito	3	"	43½		
"	Binn. a *f* 6000	3	"	41¾	41 15/16	41 13/16
"	Amort.Schuld		......	10⅞		10 13/16
"	Bew. v. Coup.		......	4 7/16	4½	
Portugal,	Obligatien...	3	pCt.	43⅜	43½	43½
"	dito 1856/59.	3	"	41⅞	42	41 15/16
"	dito Uitgest..					
Rusland,	Ob. *Hope en C.*	5	"	104⅜	104⅝	104⅝
"	dito 1828/29..	5	"	102⅜		
"	Cert. 1831/33	5	"	84⅞	85	
"	d.° 1840......	4	"	79¾		
"	d.° *Stieglitz*..	4	"	79 11/16	79¾	
"	d.° d.° Nieuwe	5	"	89 11/16		
"	d.° d.° 1855 N.	5	"	99¾	99⅞	99 13/16
"	d.° te Hamb.	5	"			
"	d.° v. Assign..	6	"			
"	Inschr. dito..	6	"			
Polen,...	Aand. 1835..		....*f*	157		
"	Obligatien...	4	pCt.	77	77⅛	
Pruissen,	Obligatien...	5	"	102		
"	Aandeelen...	3½	"			
Oostenr.,	Ob. *Goll en C.*	5	"			
"	d.° dito	4	"			
"	d.° Met. Oude	5	"	47 3/16	47¾	47 7/16
"	d.° N. te Ams.	5	"	68¼	68 13/16	68¼
"	d.° Nat. Met..	5	"	53½	54	53⅝
"	d.° Metalliek.	2½	"	25½	25⅝	25 9/16
"	W. Ad. fl 250	4	"	248	250	
Braziliё,	1824, £ 100	5	"	99½		
Equador,	£ 100......	1	"	12⅛	12¼	
Venez.,..	Obligatien...	3	"	24⅞	25	
"	Uitgestelde..	1½	"			
Grenada,	Obligatien...	3½	"	14⅜		
"	Uitgestelde..					
Mexico,..	Obligatien...	3	"	20	20⅛	
Illinois...........		7	"	80⅛	80¼	80⅛

Rusland, Cert. te Londen, 1859, 3 pc. 62⅝, 62 11/16; dito Spoorw.-Actien, volgef., 5 pc., 213¼, 214, 213¼. Weener Bankactien *f* 724, *f* 725; dito Aand. fl. 250, 1839, *f* 275, *f* 276. Louisiana, 5 pc., 102½. Entr. 100⅞.

Beleening 3, Prolongatie 2½, Disconto 3.

Binnenl. fondsen vaster. Buitenl. zeer gedrukt, inzonderheid Oostenrijksche, die ten gevolge van onderscheidene verkooporders weder lager sluiten.

Laatste prijzen ten 5 ure Holland, 2½ pc., 64¼. Spanje, 1¾ pc., 32 11/16; dito Binnenl., 3 pc., 41 13/16. Oostenrijk, Metall., 5 pc., 47½; dito Nat., 5 pc., 53 11/16.

Scheepstijdingen.

Brouwersh. *Vertr.* 3 febr. *Jedo*, v. d. Hoeven, Melbourne
Kalamazoo, Taylor, New-York
Argo, Ahlsen, Antwerp. (de laatste als bijl.)
(N. O. t. O.—N. O.)

Hellevoet *Aangek.* 3 febr. *Hawk* (st.), Hull
Enchantress (st.), dito
Fijenoord (st.), Londen
Cologne (st.), dito
Vertrokken.
Gouverneur Elsevier, Specht Grijp, St. George d'Elmina
Thetis, de Zeeuw Baggus, Lissabon
Vereeniging, v. Noord, d°
Zeemeeuw, Kruithoff, Nantes
Eagle, Garwood, Ipswich
Marco, Richardson, Jersey
Stella, Surois, dito
Zeemeeuw, v. d. Meer, Newcastle
Hermanus, Hesse, Belfast
Amand Helland, Wulff, Leith
Oncahaye, Pölitz, dito
Thalia, Downing, dito
Johannes, Mencke, Runcorn
De *Argus*, k. Storm, is niet van Havanna, maar van *Smirna* gearriveerd.
(N.— N. O. stil.)

Brielle (N. O.) 3 febr. Niets gepasseerd.

Amsterdam *Vertr.* 3 febr. *Willem Eggerts*, Faber, Soerabaija
Josephine Bernhardina, Bos, Suriname

Texel (N.O.—O.) *Aang.* 2 febr. *Minister Thorbecke* (st.), Hull
Lion (st.), Londen
Vertrokken.
2 *Cassandra*, Heim, St. Thomas
Afina, Goosens, Livorno
Minerva, Heikamp, Nantes
3 *Willem Daniël*, de Meester, Batavia
Prins Frederik der Nederlanden, de Wit, dito
Henriëtte, Portengen, d.°
President Plate, Harten, dito
Koning Willem III, Zeylstra, Soerabaija
Josephine, Hofker, Suriname
Jacob van Cleef, Tholen, Malta
Vliedorp, Enninga, Liverpool

Vlie *Aangekomen* 1 febr. *Martha*, Bloom, Newcastle
Vertrokken.
Amsterdam (st.), Hull

Vlissingen *Aangek.* 2 febr. *Prudenter*, Hansen, Riga

—o—

Jacmel *Aangekomen* 31 dec. *Castor*, Newman, Curaçao

New-Orleans *Vertr.* 7 jan. *Gaston*, Rotterdam

New-York *Aangek.* 20 jan. *Johannes*, v. Tritzen, Rotterdam
Uitgeklaard.
18 *Diligentia*, Ruyl, Antw.
Tallo, dito
19 *Frederick*, Rollinius, dito

Venetië *Aangek.* 28 jan. *Zephir*, Pekelder, Glasgow
Triëst (st.), Buys, Rott. laatst v. Corfu (zie rapport)

Marseille *Uitgekl.* 1 febr. *Themis*, Buiten, Antwerpen

Barcelona *Aangek.* 28 jan. *Zuidlaren*, Drent, Malaga

Lissabon *Aangek.* 24 jan. *Christina Jacoba*, de Groot, Bordeaux

Dublin *Vertr.* 31 jan. *Vriendschap*, Brouwer, Liverpool

Limerick *Vertrokken* 31 jan. *Hendrika Roelina*, Helmers, Cardiff

Waterford *Vertr.* 31 jan. *Jacobus*, Lancker, (v. Liverpool) Bahia

Queenstown *Vertr.* 31 jan. *Alberdina Peterina*, Kruithoff, (v. Nickerie) Liverpool
Prins van Oranje (st.), (v. Glasgow) Batavia

Falmouth *Vertr.* 1 febr. *Pepita*, Lopez, (v. Antw.) Havanna
Jacobus Martinus, Meppelder, (v. Sunderland) Singapore
Binnengeloopen.
1 *Anne Willem*, Bakker, Londen n. Monte-Vid.

Weymouth (Portland) *Vertrokken.* 1 febr. *Koning & Vaderland*, v. Bruggen, (v. Rott.) Soerabaija

Ryde (eiland Wight) *Vertrokken.* 1 febr. *Margrieta Augusta*, Jongman, (v. Amst.) Nantes
Vriendschap, Sterrenberg, (v. Newc.) Barcelona

Cowes *Aangekomen* 1 febr. *Homer*, Ellms, Bat.
Vertrokken.
Preciosa, Ouwehand, (v. Amst.) Lissabon

Portsmouth *Vertr.* 1 febr. *Catharina*, Timmer, (v. Amst.) Livorno
Amerika, Meermans, (v. Amst.) Charleston
Theodora Josina, Tjakkes, (v. dito) Suriname
Jacoba, Schultz, (v. Newcastle) Lissabon
Jacob Roggeveen, Vos v. Marken, (v. Newcastle) Kema
Cornelia Juntina, Kwint, (v. Amst.) Jersey

Douvres *Binnengel.* 31 jan. *Marie de Brabant* (st.), Amsterdam n. Antwerpen

Deal *Gepasseerd* 1 febr. *Argo*, Jonge, Bahia n. Londen

Rochester *Aangek.* 1 febr. *Brother's Success*, Hobart, Rotterdam

Gravesend *Aangek.* 1 febr. *Twee Broeders*, v. Kempema, Workum
Vertrokken.
2 *Dollart*, Muggenborg, Port Philip

Harwich *Binnengel.* 1 febr. *Eendragt*, Fortuin, Londen n. Workum
Catharina, Wiersma, dito n. dito

Sunderland *Vertr.* 1 febr. *Klaartje*, de Ruiter, Rotterdam

Shields *Aangek.* 1 febr. *Henriette*, Stam, Blakeney

Hamburg *Aangek.* 1 febr. *Jonge Marie* (st.), Amsterdam

Altona *Aangekomen* 1 febr. *Gesina Lammech.*, Braamhorst, Harburg n. Amsterdam

Cuxhaven *Aangek.* 1 febr. *Magdalena*, Hinrichsen, Batavia

Bergen *Aangekomen* 16 jan. *Gier*, Leicher, Rott.

—o—

Rotterdam 3 febr. Het Ned. schip *Westenschouwen*, kap. Boon, van Galatz n. Leith, den 13 dec. van Falmouth vertrokken en waaromtrent sedert niets was vernomen, is volgens ontvang. berigt den 31 jan. op de plaats zijner bestemming aangekomen.

Amsterdam 2 febr. Aangaande het schip *Minerva*, kapit. Sjöblom, van Grimsby naar Alicante, op Texel gestrand, wordt van daar van 30 januarij nog gemeld, dat het schip gedeeltelijk verbrijzeld was en weg zou zijn.

— Volgens brief van kapit. D. L. Geerling, voerende het schip *Maria Johanna*, was hij den 27 oct. te Ichaboe gearriveerd en dacht den 11 november naar Mauritius te vertrekken; aan boord was alles wel.

Ostende 1 febr. Volgens ontvangen berigt, is de alhier te huis behoorende visschersloep *Persévérance* op de hoogte van Terschelling gestrand en zit gevaarlijk; het volk is gered.

Londen 2 febr. De stoomboot *Holland*, van Ostende komende, gisteren door het ijzeren schroefstoomschip *Gertrude* aangevaren, zoodat de stuurboordsboeg tot op het water werd weggenomen, is achteruit gebrast en op het Hondeneiland, tegen over Greenwich Hospitaal, op strand gezet, ten einde het zinken te voorkomen. De lading gelost zijnde, is de *Holland* afgebragt en de boeg tijdelijk aangetimmerd tegen het indringen van het water; is op de werf te Deptford gehaald om te repareren. De *Gertrude* heeft oogenschijnlijk zonder schade de reis voortgezet. (*In ons vorig N.° onnaauwkeurig vermeld.*)

Douvres 2 febr. De *Elizabeth*, kapit. Dawson, van Sunderland n. Alexandrië, is op de hoogte van Zuid-Voorland overzeild en gezonken, doch de bemanning gered.

Falmouth 2 febr. De schoener *British Queen*, kapit. Rio, van Rio-Grande herwaarts bestemd, is den 31 jan. op de hoogte van Goudstaart lek geworden en gezonken, doch het volk gered.

Venetië 28 jan. Het Nederl. schroefstoomschip *Triëst*, kapit. Buys, l. van Corfu alhier aangekomen, heeft eenige uren op de bank van Lido aan den grond gezeten, doch is zonder assistentie in vlot water gekomen.

—o—

Rivierberigt

Rotterdam. Hoog water 4 febr.: 1ste getijde 0 ure 59 min.; 2de get. 1 ure 23 min.

Arnhem. Waterhoogte 2 febr. 3.54 el.

Keulen. Rijnhoogte 2 febr. 16 v. 4 d. Rijnl.

—o—

Vertrokk. Passagiers

Van 't **Nieuwe Diep**, naar Batavia, per *Koning Willem III*, kapit. Zeylstra: de heer de Blij. — Per *Prins Frederik der Nederlanden*, kapit. de Wit: kommand. Moorrees, echtgen. en 2 kinderen; 1ste luit. Kamerling; apotheker 3de kl. Michelsen, en 150 man troepen. — Per *Willem Daniël*, kapit. de Meester: gen.-maj. de Brauw, met oppasser; de heeren Scharten en echtgen., Vermeulen, Kroese, Leemans, echtgen. en 5 kinderen, v. Swieten, echtgen. en 4 kinderen. — Per *Henriëtte*, kapit. Portengen: de heeren Dupré en echtgen., J. Strijkers. — Per *President Plate*, kapit. Harten: komm. v. Vloten, 2de luit. genie Jarman, offic. van gez. 3de kl. Celen en L. Jolly, en 150 man troepen.

In lading liggende Schepen.

Te Rotterdam.

BATAVIA, SAMARANG en SOERABAIJA, de Ned. Bark Mary en Hillegonda, kapit. T. J. J. Bouman. Adres bij Vlierboom & Suermondt.

BATAVIA, het Ned. Fregat Eva Johanna, kapit. S. van Bochove. Adres bij de Reeders C. Vlierboom & Zonen en de Cargadoors Vlierboom & Suermondt.

BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het extra snelzeilend Nederl. gekoperd Brikschip Jan van Galen, kapit. P. H. de Boer. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen.

BELFAST, het Nederl. Kofschip Hendrika Gezina, kapit. J. B. Pronk. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

BOSTON, het Ned. gezinkt schip Cadzandria, kapit. J. R. Oomkens, vertrekt 10 Februarij. Adres bij Hudig en Blokhuyzen.

BOSTON, het Engelsch Barkschip Wapella, kapit. W. Cain; vertrekt laatst van Februarij. Adres bij Wambersie & Zoon.

BOSTON, het Nederl. Brikschip Karel August, kapit. A. Huizer. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

DUBLIN, het Nederl. Kofschip Gesina Hendrika, kapit. J. J. Fijn. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

DUBLIN, het Ned. Kofschip Afina Agatha, kapit. B. J. Mulder; vertrekt 10 Februarij. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

GUERNSEY en JERSEY, Eng. Schoener Admiral Windham, kapit. Chs. Allcock. Adres bij Hudig & Pieters.

JERSEY en GUERNSEY, Eng. Schoener Seabird, kapit. C. Nuttall. Adres bij Hudig & Pieters.

MELBOURNE (Hobsons-Bay), het Ned. Barkschip Trijntje Fenna, kapit. Ingermann; vertrekt 20 Maart. Adres bij Jan Corver & Co., de Coningh & Co. en de Vries & Co., te Amsterdam; P. A. van Es & Co. en Ch. Cornelder & Co., te Rotterdam, of bij de Bevrachters Dörschlag & Gerbaulet.

NEW-YORK, het Bremer Barkschip Industrie, kapit. A. Hilcken; vertrekt ca. 15 Februarij. Adres bij Wambersie & Zoon.

PHILADELPHIA, het Mecklenburger Brikschip Heinrich, kapit. H. H. Niemann. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Wambersie & Zoon.

SOERABAIJA (direct), voor Goederen en Passagiers, het Nederl. Barkschip Ida Maria de Raath, kapit. J. de Boer. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen.

Te Amsterdam:

MELBOURNE (Hobsons-Bay), het Ned. Barkschip Stad Gouda, kapit. Breuning; vertrekt 15 Februarij. Adres bij Jan Corver & Co., de Coningh & Co. en de Vries & Co., te Amsterdam; P. A. van Es & Co en Ch. Cornelder & Zn., te Rotterdam, of bij de Bevrachters Dörschlag & Gerbaulet.

PADANG (direct), voor Goederen en Passagiers, het Clipper-Fregatschip Zeelandia, kapitein W. Blaakhert. Adres bij de Cargadoors de Coningh & Co.

ROTTERDAM 3 Februarij.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.... Werk. Schuld 2½ pCt.		63¾	63⅞	63⅞
Spanje, Certif. Coupons	„	4 9/16		
Portugal, Oblig. 1853...3	„	43⅜		
„ Obl. 1856/7/9. 3	„	41⅞		
Rusland, bij Stiegl. 1854 5	„	89¾		
„ dito dito 1855 5	„	99⅞		
„ Spoorw. Aand. 5	„	214	214½	
Pruissen, Aand. 1854 ...	*f*	206½		
Oostenr., Obl. in Metal. 2½	„	25⅝	25 13/16	25 13/16
„ dito dito 5	„	47⅝	48	48
„ dito N. te Ams. 5	„	69	69⅛	69⅛
„ dito Nat. Met. 5	„	53¾	54⅛	54⅛
Venez.,.. Oblig. 1½	„	13 3/16		
Grenada, Obligatien...4	„	14⅜		

Hollandsche fondsen een weinig gunstiger gestemd. Van buitenlandsche effecten herstelden zich Oostenrijksche einde beurs eenigermate van de wijkende rigting welke zij in den aanvang toonden, de omzet was hierin tamelijk uitgebreid. Overigens lustelooze stemming.

Het Commité der Effecten-handelaren,
H. A. MARCELIS, *Secretaris.*

Laatste prijzen ten drie ure: Nederland, Werkelijke Schuld, 2½ pc., 63¾. Portugal, Obligatien te Londen, 1856/59, 3 pc., 41⅞. Oostenrijk, Metalliek, 2½ pc., 25 9/16, 25¾, 25⅝: dito Oude, 5 pc., 47¾, 47⅞, 47 13/16; dito Nationale, 5 pc., 53 15/16. Grenada, Oblig., 4 pc., 14½. Venezuela, Obligatien, 3 pc., 25; dito 1½ pc., 13 1/16.

LONDEN 2 Februarij.

3 pc. Cons. cont.	94½	a	94⅝	3 pc. Peru	71	a	72
d. id. op tijd..	94¼	-	94⅜	4½ pc. id. Urib..	80½	-	81½
5 pc. Oostenrijk	74	-	76	id. te New-York	81	-	82
dito 1859	74	-	76	3 pc. Portugal..	43½	-	44½
4½ pc. België...	98	-	100	5 pc. Rusland ..	109	-	111
5 pc. Braz. 1824	102	-	104	4½ pc. idem....	97	-	99
id. 1829/39	—	-	—	3 pc. idem	65½	-	66½
id. 4½ pc. 1852..	93	-	95	3 pc. Spanje ...	43½	-	44½
idem 1858	93	-	95	1¾ pc. idem....	33	-	33½
6 pc. Buen-Ayr.	84	-	87	idem Amort....	10½	-	11½
6 pc. Chili	103	-	105	id. Cert. Coup..	4½	-	5
3 pc. idem	73	-	76	5 pc. Sardinië ..	84	-	86
5 pc. Denemark.	98	-	102	6 pc. Turkije...	77½	-	78½
3 pc. idem.....	84	-	86	idem Nieuwe...	64½	-	65
2½ pc. Holland..	66	-	67	4 pc. idem.....	102	-	103
4 pc. idem.....	102	-	103	3 pc. Venezuela	25	-	27
Equador.......	12½	-	13½	idem Uitgest...	13	-	15
id. Land-warr.	—	-	—	Wissel Amst. krt.	11.12½	a	13½
2½ pc. Grenada..	16	-	17	idem 3 m.	11.15	-	15½
id. Uitgestelde..	4½	-	5	idem Rott. 3 m..	11.15½	-	15½
3 pc. Mexico...	20⅞	-	21½	idem Parijs kort.	25. 2½	-	12½
4½ pc. Peru....	94	-	95	idem 3 m......	25.30	-	32½

Binnenlandsche fondsen, in den beginne gedrukt, verbeterden zich later eenigzins. Buitenlandsche stil, maar bijna onveranderd, behalve Turksche die wederom lager waren.

PARIJS 2 Februarij.

Frankrijk 3 pc. a contant 67.40, 67.10, 67.60; dito op ult. 67.40, 67.20, 67.60; dito 4½ pc. a contant 97, 96.75, 96.75; dito op ult. 96.75. Bank-Actien 2820, 2800; Crediet Mob. 725, 722.50, 735. Rusland 4½ pc. —; dito Spoorweg-Aandeelen —. Napels 5 pc. —. Spanje 1¾ pc. 33; dito buitenl. 3 pc. oude 44 en nieuwe 43½; dito binnenl. 3 pc. —; dito Passive —. Oostenrijk 5 pc. —.

De beurs was wederom zeer slecht gestemd in den beginne, maar eindigde met eene niet onbelangrijke rijzing in alle fondsen. De liquidatie in Spoorweg-Aandeelen greep onder nog ongunstiger omstandigheden plaats dan die der rente op gisteren. Intusschen hebben zij zich later zeer goed hersteld.

Handelsberigten.

ROTTERDAM 3 Februarij.

Suiker. Van Ruwe werden afgedaan 623 kranj. Java, per Maria Anna, en 336 kranj. dito, per Cortgene, tot geheimen prijs.

Tabak. Uit de eerste hand zijn heden afgedaan 31 v. Maryland ex Germania, en 28 v. dito ex Scotia.

SCHIEDAM 3 Februarij.

Granen. Verkocht: Rogge, 143 ℔ Reval *f* 202 cont., *f* 204 6/w., *f* 206 3/m.; 144 ℔ Nieuwe Archangel *f* 197 1/m.; 147 ℔ Pernau *f* 215 3/m. Gerst, 129 ℔ Windau *f* 195 3/m.; 128 ℔ Nieuwe Coursche *f* 188 6/w.

Moutwijn, per Ned. Vat zonder fust *f* 13.25.
Jenever, „ „ „ „ „ - 18.75.
Amst. proef „ „ „ „ „ - 20.—.
Alles zonder de belasting.
Spoeling, per Ketel............... - 1.40.

AMSTERDAM 3 Februarij.

Tabak. Heden zijn uit de eerste hand afgedaan 73 v. Maryland per Riga.

Kruidenierswaren. De gisteren gehouden veiling is afgeloopen als volgt: ca. 1500 k. en 2500 dooz. nieuwe Smirna Vijgen gedeeltelijk verkocht tot *f* 8⅛ a *f* 17⅜; van 44 vs. nieuwe Krenten, is 1 kav. verkocht tot *f* 13 en de overige tot *f* 14 opgehouden; 717 k. nieuw Muscadel Rozijn gedeeltelijk verkocht tot *f* 33½ a *f* 34; 14/1 en 72/2 k. Jar. Pruimedanten opgeh. tot *f* 19 a *f* 20¾.

Rum. Uit de eerste hand zijn heden afgedaan 17 st. Surinaamsche per Willem en Eduard.

Vetwaren. Traan. Zuidzee *f* 32 a *f* 33; Robben- *f* 36; Lever-, bruine *f* 43, blanke *f* 52 a *f* 56, bruin blanke *f* 48. Rondvisch per 50 Ned. ℔ *f* 14½.

Granen. Tarwe als voren: 133 ℔ O. witb. Pools. *f* 345; 130 ℔ bonte dito *f* 320; 130 ℔ dito *f* 310. Rogge stil: 123, 126 ℔ Pruiss. *f* 210, *f* 220; 115, 119 ℔ Petersb. *f* 182, *f* 190; op levering in Mei *f* 192; Julij *f* 194, *f* 193. Gerst zonder handel. Haver in een doen; N. Holl. Voer *f* 8¼, *f* 8½; 95 ℔ Vriessche *f* 3.85. Boekweit zonder handel.

Zaden enz. Koolzaad, Deensch £ 60½. Op 9 vaten Olie te leveren: in April £ 63½. Lijnzaad een doen: 107, 108 ℔ Riga *f* 250; 106, 107 ℔ Petersburger *f* 297½. Raapolie op 6/w. *f* 37¾; vlieg. *f* 36½; 1 Mei *f* 37 a *f* 36¾; 1 Sept. *f* 38; 1 Oct. *f* 38¼; 1 Nov. *f* 38½; 1 Dec. *f* 38¾. Lijnolie op 6/w. *f* 31¼; vlieg. *f* 30; 1 Maart *f* 30½; 1 April *f* 30¾; 1 Mei *f* 31. Hennepolie op 6/w. *f* 37½. Raapkoeken per 1040 st. *f* 58 a *f* 62. Lijnkoeken per 104 st. *f* 9 a *f* 12.

LONDEN 1 Februarij.

Suiker. De markt is flaauw. Omzet 404 v. W.-Ind., 900 b. Mauritius tot 43/6 a 44/, 650 k. Havana n.° 9 a 9½ tot 40/. Eene lading van 9000 a 10/m. Mauritius n.° 12 a 12½ tot 29/6 a 30/. Eene dito van 500 t. tot denzelfden prijs; 1800 b. Bengaal tot 41/6 a 43/ en 2500 b. Manilla tot 32/6. Geraffineerd flaauw; bruine Lumps 51/. — Rum. 50 p. Demerara bedongen 2/1 a 2/3 en 105 p. Mauritius 1/7. — Koffij. Natif Ceylon vast. Plantation lager. Uit de hand zijn 2000 b. Natif verkocht tot ferme prijzen. — Katoen. Omzet 100 b. tot ferme prijzen.— Salpeter een weinig vaster. Omzet 300 b. tot 42/6; Eng. Geraffineerd 42/6 a 43/. — Thee zeer vast met weinig handel; Ord. Congo 1/5½ a 1/6. — Metalen Zink zonder handel. IJzer nominaal. Tin vast. — Oliën. Lijn- 27/6, Hull 27/ a 27/3, bruine Raap- 36/6, blanke 38/6 a 39/, Ceylon Cocos 42/ a 42/6, Cochin 45/6, Terpentijn- vast, Amerik. 36/. — Talk. De markt is vast; men noteert Stads 58/, P Y C disp. 59/, Maart 59/3, April/Junij 56/3.

LONDEN 2 Februarij.

Suiker. In veiling zijn opgehouden 608 b. Port Natal en 250 b. Madras. — Koffij. 370 b. Plant. Ceylon bedongen zeer onregelmatige prijzen; 203 b. 57/ a 59/ en 148 b. Afrik. 62/ a 97/6.

Veemarkt. De aanvoer was heden redelijk; de handel was echter traag zoodat de prijzen van jl. maandag zich moeijelijk konden souteneren. Ter markt waren heden 880 Runderen, 153 Kalveren, 3570 Schapen en 200 Varkens.

ANTWERPEN 2 Februarij.

Granen. De markt is prijshoudend; Tarwe onveranderd, Inl. Rogge *f* 8, Odessa *f* 7. — Van Katoen vonden nemers 74 b. Mobile en 58 b. Louisiana. — Van Specerijen zijn 50 b. Zwarte Peper verkocht en van Rijst 200 b. gep. oude Arracan.

HAVRE 31 Januarij.

Katoen. De markt is stil en men noteert de omzet 740 b. disp.; op levering ging zeer weinig om.— Koffij. Men meldt ons den verkoop van 100 b. Haïti tot fr. 76; 25 b. Gonaives tot fr. 77½, en 485 b. Rio tot fr. 82. — Suiker stil. Slechts 60 v. Antilles bedongen fr. 60. — Indigo meer gevraagd; omzet 42 kisten Bengaal.— Huiden. 1933 gedr. la Plata bedongen fr. 156 a 160; 750 gez. B.-A. fr. 84, en 600 gez. Australische fr. 57½. — Rijst. Carolina flaauw; 160 tiersj. dito zijn verkocht tot fr. 29. — Van Cutch vonden 500 b. nemers tot fr. 38.

HAMBURG 2 Februarij.

Koffij, op het berigt, dat de hoeveelheid door de Nederl. Handelmaatschappij in veiling te brengen aanmerkelijk minder is dan verwacht werd, levendig en 1/16 sch. hooger betaald. Verkocht 7000 z. Santos en eene partij Rio. — Zink stil. — Granen. Tarwe in loco met tamelijk levendigen handel tot de laatste prijzen; buitenl. vast. Rogge in loco vast; buitenl. iets vaster.

VALPARAISO den 15 December.

INVOEREN. Manufacturen. De markt is goed voorzien van Amerik. soorten en iets flaauwer. Engelsche zijn meerder voorradig. Shirtings ontbreken geheel en al en zijn gevraagd. Wollen Goederen onveranderd. — In Metalen ging niets om en de markt bleef onveranderd.— Suiker. Geraffineerd. Aangevoerd werden 37/m. arr., waarvan 9300 arr. nemers vonden. Van den ouden voorraad zijn 1000 arr. Holl. tot $ 2.75 a 2.87½ verkocht. De markt is flaauw en men verwacht groote aanvoeren. Voorraad 177,800 arr.

UITVOER-ARTIKELEN. Koper. 600 q. bedongen $ 19¼, 500 dito, 1500 dito en 1650 q. tot $ 19. — Zilver bedong den reeds vroeger betaalden prijs van $ 10.56¼. — Huiden vaster en schaarsch met weinig handel. — Wol. Ord. Witte $ 8, Zwarte $ 5. — Koffij. Costa Rica $ 16 en Rio $ 14. — Nitrate. De omzet bestond uit 5000 q. tot $ 1.93¾. — Vrachten naar Engeland £ 3 a £ 3.15/. — Wisselkoers op Londen 44½.

Advertentiën.

Heden overleed mijne geliefde Schoonzuster A. M. C. W. ENGELCKE, betreurd door mij, mijne Kinderen en hare vele Vrienden.

Rotterdam A. M. C. VAN OORDT,
1 *Februarij* 1860. Wed. J. C. Engelcke.

Eenige kennisgeving.

Heden overleed, na eene ongesteldheid van eenige dagen, na voorzien te zijn van de Heilige Sacramenten, mijn waarde Man HENDRIK RABELING, in den ouderdom van 67 jaren. Ik verlies in hem een werkzaam en liefdevol Echtgenoot.

Rotterdam Wed. H. RABELING,
1 *Februarij* 1860. Wennekendonk.

Vrienden en Bekenden, zoowel binnen als buiten de Stad, gelieven deze kennisgeving ook als bijzondere aan te nemen.

Rotterdamsche Schouwburg.

Aan het Publiek wordt bekend gemaakt, dat de Inschrijvingen volgens het nieuwe Inschrijvings- en Abonnementsplan tot vestiging van een **Hollandsch Tooneel- en Duitsch Opera-Gezelschap** binnen *Rotterdam*, tegen 1 September 1860, zullen geopend worden op Maandag 6 Februarij, terwijl de sluiting bepaald is op Woensdag 29 Februarij.

De INTEEKENLIJSTEN

zullen zooveel mogelijk aan de Huizen der Ingezetenen rond gezonden worden, terwijl aan het Bureau van den Schouwburg, uitgenomen des Zondags, dagelijks gelegenheid tot Inschrijving zal bestaan, van des morgens 10 tot des namiddags 4 ure.

Voor zooverre de Circulaires niet mogten zijn rond gezonden, zijn dezelve aan het Bureau van den Schouwburg nog verkrijgbaar. Het Inschrijvings- en Abonnementsplan zal aldaar, met toestemming van Heeren Commissarissen, gedurende de geheele maand Februarij, voor het Publiek ter inzage gereed liggen.

Rotterdam
2 *Februarij* 1860. W. F. THOOFT.

Koninklijke Nederlandsche

YACHT-CLUB

ALGEMEENE VERGADERING
op HEDEN, ***Zaturdag 4 Februarij***, des namiddags ten **Half Twee** ure.

De Raad,
JOOST VAN VOLLENHOVEN, *Vice-President.*
J. HAVELAAR, *Secretaris.*

Koninklijke Nederlandsche
YACHTCLUB.

Aan Heeren LEDEN wordt bekend gemaakt, dat de **SOIRÉE DRAMATIQUE**, welke op *Dingsdag den 7den Februarij e. k.* bepaald was,

is uitgesteld,

en zal plaats hebben op ***Dingsdag den 14den derzelfde maand.***

De Raad,
JOOST VAN VOLLENHOVEN, *Vice-President.*
J. HAVELAAR, *Secretaris.*

De BETREKKING van
KLEEDERMAKERSBAAS

in het **Gereformeerd Burger-Weeshuis**, met 1 Mei aanstaande vacant zijnde, worden zij, die daarvoor wenschen in aanmerking te komen, uitgenoodigd zich in voormeld Gesticht te vervoegen op Woensdag den 15 Februarij, des namiddags ten 6 ure. De vereischten zijn: Gehuwd, Lidmaat en tusschen de 30 en 35 jaren oud. Hij, wiens Vrouw in staat is in zijne Werkzaamheden hem volkomen naar behooren bij te staan, zal het eerst in aanmerking komen.

Openbare Aanbesteding.

De COMMISSIE voor de **Plaatselijke Werken enz. van Rotterdam** zal op Woensdag den 8sten Februarij 1860, des voormiddags ten 11 ure, in hare Vergaderkamer in het Stads Timmerhuis, in Twee Perceelen Aanbesteden:

De LEVERANTIE van
1300 kubieke Ellen DUINZAND en
30 HARDSTEENEN ZARKEN.

Nader omschreven in het Bestek en de Voorwaarden, dat op de gewone dagen en uren ter lezing ligt op het Bureau van gemeld Timmerhuis.

NEDERLANDSCHE STOOMBOOT-MAATSCHAPPIJ.
ROTTERDAM-LONDEN.
SCHROEFSCHOONER FIJENOORD,
Kapitein *H. ROLFE.*

Van ROTTERDAM naar LONDEN,
Zondag 5 Februarij, 's morgens ten **8** ure **30** min.
Van LONDEN naar ROTTERDAM,
Donderdag 9 Februarij, 's morgens ten **8** ure **30** min.

Nadere informatien zijn te bekomen bij de Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij, in de Boompjes te Rotterdam, bij alle Agenten der Nederlandsche Stoomboot-Reederij en aan de Expeditie-Kantoren van de Heeren J. P. KOENS & Co.

AANBESTEDING.

De **Nederlandsche Handel-Maatschappij** brengt ter kennis der Gegadigden, dat, overeenkomstig het Etiket aan het Standmodel gehecht, de **2000** Stuks **BEDKOETSEN** voor **Kasernes**, den 7den Februarij e. k. aan te besteden, gemiddeld **68** N. ℔ **zwaar** moeten zijn, in plaats van 67 N. ℔, als in het Bestek werd vermeld.

Amsterdam 2 Februarij 1860.

COURANTEN-BUREAU,
Lange Torenstraat,
VAN
H. W. DUSAULT.

Dagelijks wordt de
OUDE ROTTERDAMSCHE COURANT
in alle Wijken der Stad bezorgd, van des morgens **7** tot des avonds **9** ure.
Des *voormiddags* à **50** Cents } per maand,
„ *namiddags* „ **45** „ }
de **Leestour** gerekend op **2** uren.
Eene accurate en soliede bediening.

De PANDEN,

bestaande in (1) een **HUIS (Koffijhuis en Slijterij)** en **ERVE**, aan den Visscherdijk, wijk 4, n.° 126, en (2) een **HUIS (Broodbakkerij), BOVENWONINGEN** en **ERVE**, aan de Prinsenstraat, wijk 9, n.° 142, beiden te Rotterdam, op laatstleden Woensdag door den Notaris *DIJKMAN*, in het Notarishuis, aan de Gelderschekade aldaar, geveild, zullen op aanstaanden Woensdag den 8 Februarij 1860, des namiddags ten 5 ure, ter zelfder plaatse, bij **Afslag** worden **Verkocht.**

AANZIENLIJKE
OPENBARE VERKOOPING
van
ONROERENDE GOEDEREN,

gelegen binnen de Gemeente ***Maasland***,
Arrondissement ***Rotterdam.***

De Notaris *ISAAC VAN DER POORT*, residerende te Maasland, als last hebbende van zijne Principalen, is van meening, op Vrijdag den 17 Februarij 1860 te Veilen en op Vrijdag den 24sten dier maand, beide dagen des voormiddags ten 11 ure, in de Herberg **de Pijnas**, te Maasland, publiek te Verkoopen:

A.

N.° 1. De **AMBACHTSHEERLIJKHEID *NOORD-NIEUWLAND***, met eene hechte, sterke, goed onderhouden BOUWMANSWONING, genaamd *de Buiswoning*, ERF, WERF, BOOMGAARD en BOSCH-HAKHOUT, mitsgaders onderscheidene Partijen uitmuntend WEI-, HOOI- en TEELLAND met DIJKGROND, ter grootte van 53 Bunders 75 Roeden 71 El en een gedeelte in 86 Roeden 40 El WATER, alles staande en gelegen in den Noord-Nieuwlandschen Polder, gemeente Maasland.

Aangeslagen in de Grondbelasting over 1859 tot *f* 307.18.

N.° 2. Een hecht, sterk **HUIS** met **SCHUUR** en eenige Percelen bijzonder goed **TUINLAND**, met den daarop staande Steenen DRUIVENMUUR, alsmede diverse Partijen uitmuntend WEI-, HOOI- en TEELLAND met DIJKGROND, gezamenlijk ter grootte van 39 Bunders 41 Roeden 47 El, benevens het overige gedeelte van 86 Roeden 40 El WATER, staande en gelegen als voren.

Aangeslagen in de Grondbelasting over 1859 tot *f* 221.01.

Deze beide Percelen zijn verhuurd te zamen in drie gedeelten, voor een Huurprijs van *f* 4784 's jaars, en het Jagtregt over 1860 op 1861 voor *f* 20.

Te Veilen eerst separaat en vervolgens gecombineerd.

N.° 3. **Twee Blokken TIENDEN**, mede onder de gemeente Maasland.

B.

Den ***ZUID-NIEUWLANDSCHEN-*** of ***KAPELPOLDER***, bestaande in diverse Partijen extra best, wel toegemaakt WEI- of HOOILAND met DIJKGROND, gezamenlijk ter grootte van 86 Bunders 91 Roeden 50 El.

Verhuurd in onderscheidene Gedeelten, te zamen voor een Huurprijs van *f* 4527.30 's jaars, en de Jagt over 1860/61, voor *f* 20.

Aangeslagen in de Grondbelasting over 1859 tot *f* 552.06.

Te veilen in negen Percelen, eerst ieder afzonderlijk, daarna in verschillende combinatiën, en eindelijk in massa.

De te verkoopen Goederen zijn *alle vrij* van de betaling van *Molen-* en *Sluisgelden.*

De helft der Kooppenningen kan, tegen een Interest van vier per Cent 's jaars, voor een termijn van 10 jaren, als Eerste Hypotheek op het Verkochte gevestigd blijven.

Breeder omschreven bij Biljetten en nadere inlichting alsmede inzage van Eigendomstitels en andere bescheiden te verkrijgen ten Kantore van voornoemden Notaris, zullende des verlangd, aanwijzing der Percelen geschieden door den Heer *J. VAN REES*, te Maassluis.

Gerd. Duuring, A. C. Dalen, Leonard L. Jacobson en *C. M. F. Kolff*, Makelaars te Rotterdam, zijn, van meening, als last hebbende van hunne Meesters, en op authorisatie van Heeren Assuradeuren, na aangifte conform de Wet, op Vrijdag den 10 Februarij 1860, des voormiddags ten 11 ure, in het Huis der Notarissen aan de Gelderschekade, te Verkoopen:

Circa 1500 Balen
JAVA KOFFIJ,
ZOO GEZOND ALS BESCHADIGD.

Afkomstig van het onlangs bij Brouwershaven gestrande Schip *Willem III*, Kapitein *C. van der Burg*, komende van *Batavia.*

Nadere onderrigting bij bovengemelde Makelaars.

Openbare Verkooping,

te ***Numansdorp***, gezegd **Buitensluis**, in de Herberg *het Wapen van Cromstrijen*, op Woensdag den 15den Februarij 1860, des voormiddags ten elf ure, van:

135 op Stam staande **YPENBOOMEN**, zwaar over kruis 40—52 Duimen, zijnde de Stammen lang 8 a 9 Ellen.

De Boomen staan extra regt, hebben zware kroonen en bevinden zich aan de oostzijde van het dorp Numansdorp, nabij het gehucht de Schuring. Zij kunnen gemakkelijk te Water vervoerd worden.

Nadere informatien zijn te bekomen bij den Opzigter der Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen DIRK 'T HOOFT, te Numansdorp.

Bij ***J. GREVEN***, te *Utrecht*, is verschenen:

Over het gebruik van
PAARDENVLEESCH
als Voedsel voor den Mensch.

Eene **VOORLEZING** van ***CHR. JOS. FUCHS***, uit het Hoogduitsch door **F. C. HEKMEIJER**, *Leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool.* — **Prijs 45 Cents.**

Rotterdamsche
SCHOUWBURG.
Directie: ***J. Eduard de Vries.***

ZATURDAG 4 FEBRUARIJ 1860:
(door Ziekte.)
Eene Eerste Voorstelling van
DE BRUID BIJ LEVERING,

Blijspel in vier Bedrijven, uit het Italiaansch van *Frederici*, naar het Hoogduitsch door *A. Peters.*

GEVOLGD DOOR:
OSCAR,
of **wie was de Bedrogene?**

Blijspel in drie Bedrijven, van *E. Scribe.*
Aanvang ten HALF ZEVEN ure precies.

Prijzen der Plaatsen:
Balcon .... *f* 2.—. | Parterre ...... *f* 0.75.
Loge .... - 1.—. | Galerij .... - 0.30.

NIEUWE SCHOUWBURG,
op de Kruiskade.
KONINKLIJKE HOLLANDSCHE TOONEELISTEN,
Directie: ***BREEDÉ & VALOIS.***
(N.° 14 van 't Abonnement.)
ZATURDAG 4 FEBRUARIJ 1860:
NACHT EN MORGEN,
of **de Familie Beaufort,**

Tooneelspel in 4 Afdeelingen en 9 Tafereelen, naar het Hoogduitsch van *Charlotte Birch-Pfeiffer.*

1ste Tafereel, de verborgen Trouwacte; 2de, een stap tot de Misdaad; 3de, de twee edele Lords; 4de, de Vloek van den Wees en de Schijndoode; 5de, het Slagtoffer der Vriendschap; 6de, de Valsche Munters; 7de, de Reddende Engel; 8ste, de Ridder van het Legioen van Eer; 9de, het Herstel van Eer.

Aanvang ten HALF ZEVEN ure.
1ste Rang *f* 1. Parterre 60 Cts. Galerij 25 Cts.

(Abonnement niet gangbaar.)
ZONDAG 5 FEBRUARIJ 1860:
MARTIN DE KRUIJER,

groot Drama in 3 Tijdvakken, naar het Fransch van *Cormon* en *Grangé*, door B. L. Muziek van *Fossey.*

In het Eerste Bedrijf: **Pas de Deux**, door den Heer en Mad. ZINCK.

Bij den aanvang van het Derde Bedrijf: **Pas de Matelot**, door den Heer ZINCK.

Aanvang ten ACHT URE.
1ste Rang *f* 1. Parterre 75 Cts. Galerij 40 Cts.

VERTREK der SPOORTREINEN.
Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam: 7.30, 11.40, 3.30, 6.30
„ „ alleen n. 's Hage: 9.45 's morg. en 9.35 's av.
„ Amst. naar Rotterdam: 8.30, 11.30, 4.30, 7.30
„ 's Hage naar Rott.: 8.30, 10.41, 1.33, 3.40, 6.43, 9.43
Aankomst te Rotterdam: 9.15, 11.30, 2.20, 4.30, 7.30, 10.30

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Rott. naar Antwerpen en Breda: 10.15, 3.—.
„ Dordrecht naar Rotterdam: .... 10.40, 3.20.
„ Breda naar Antwerpen en Rott.: 6.50, 12.35.
alleen naar Antwerpen en Moerdijk: 5.20.
„ Antwerpen naar Breda en Rott.: 7.45, 12.20.
alleen naar Breda en Moerdijk: 5.25.

Rhijn-Spoorweg.

Rott. n. Utr., Amst., Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.45, 9.—
Amst. n. Utr. en Rott.: 7.20, 10.35, 12.30, 2.30, 6.15, 9.15
Arnh. n. Utr., Amst., Rott.: 6.30, 9.45, 11.35, 12.10, 12.30, 5.20
Utrecht naar Rotterdam: 6.30, 8.35, 11.50, 1.20, 4.15, 7.30
Gouda naar Rotterdam: 7.36, 9.26, 12.40, 2.10, 5.40, 8.35
Aankomst te Rotterdam: 8.15, 10.—, 1.10, 2.30, 6.35, 9.—

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.

BIJBLAD,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

ZATURDAG 4 Februarij 1860, N.° 30.

GEMEENTERAAD

VAN

ROTTERDAM.

Zitting van Donderdag 2 Februarij.

(Nader Verslag.)

Deze onder het voorzitterschap van den heer Burgemeester gehouden openbare vergadering werd door 33 leden bijgewoond; afwezig waren de heeren *Bichon van IJsselmonde, Blom, Hubrecht* en *van Reesema.*

Na het resumeren van de notulen der vorige vergadering deelde de Voorzitter mede, dat de volgende stukken waren ingekomen:

1°, van Gedeputeerde Staten de goedkeuring op de Raadsbesluiten nopens de verpachting van vischwater en omtrent de vergunning aan de heeren *Baartz & Zoon.* — Voor kennisgeving aangenomen.

2°, berigt van den heer *G. Obreen*, dat hij de herbenoeming tot lid der commissie van bestuur voor het Museum Boymans aanneemt. — Mede voor kennisgeving aangenomen.

3°, eene missive van den heer mr. J. H. A. Lippmann, om mede te deelen dat hij de benoeming aanneemt tot lid der commissie van administratie over het Ziekenhuis aan den Coolsingel. — Insgelijks voor kennisgeving aangenomen.

4°, van de commissie van bestuur voor de burger- en tusschenscholen eene voordragt voor de benoeming van een aantal hulponderwijzers en kweekelingen. — Ter visie gelegd, ten einde in de volgende vergadering tot benoeming over te gaan.

5°, van Burgemeester en Wethouders, in overleg met de commissie voor de huishoudelijke verordeningen, een voorstel, strekkende om, — bij de geringe opkomst der kiezers bij de verkiezingen en het tijdroovende voor de leden van den Raad om in de stembureaux zitting te hebben, — het getal stembureaux hier ter stede met één te verminderen en op drie te brengen. — Drukken en ronddeelen, ten einde in eene volgende vergadering behandeld te worden.

6°, mededeeling van Burgemeester en Wethouders, dat, in verband met het groote ontwerp tot verbetering van de polderstad, gisteren in publieke veiling zijn aangekocht twee tuinen in de Eendragtslaan voor de som van *f* 9500, op welken aankoop thans de goedkeuring van den Raad verzocht werd. Bij acclamatie werd deze aankoop voor rekening der gemeente goedgekeurd, wordende Burgemeester en Wethouders daarna gemagtigd gemelde tuinen nog voor den tijd van een jaar te verhuren.

En 7°, berigt van Burgemeester en Wethouders, dat zij welligt reeds in de volgende vergadering voorstellen zullen doen omtrent den huurprijs van de reeds geopende scholen, waarover de betrokken commissie nog in onderhandeling is. — Voor kennisgeving aangenomen.

Na de mededeeling der ingekomen stukken waren aan de orde de beraadslagingen over het in de vorige vergadering door den heer *Hoynck van Papendrecht* gedane voorstel, van den volgenden inhoud:

„De Raad besluit aan eene bijzondere commissie uit „zijn midden op te dragen, na overleg met Burgemeester „en Wethouders: 1°, het ontwerpen eener voordragt „tot herziening der instructie van den Gemeente-„Secretaris en wel in dier voege dat daardoor de „*volledige* uitvoering van het voorschrift van art. 101 „der Gemeentewet behoorlijk worde verzekerd, en „2°, zoo dit, in verband met de onder n.° 1 ver„melde herziening, mogt blijken noodig te zijn, het „ontwerpen eener voordragt tot wijziging van het „besluit van dezen Raad van 10 october 1855 „(Gemeenteblad n.° 6), houdende bepalingen om„trent de ambtenaren ter secretarie en hunne be„zoldiging.

„De benoeming van eenen Gemeente-Secretaris „wordt aangehouden totdat over de naar aanleiding „van de beide eerste punten van dit besluit te ont„werpen voordragten door den Raad zal zijn beslist.”

De heer *Hoynck van Papendrecht*, wien de Voorzitter het eerst het woord verleende tot toelichting van zijn voorstel, herinnerde, dat hij in de vorige vergadering de gronden had aangegeven waarop zijn voorstel rustte; de leden waren nu in de gelegenheid geweest de strekking van dat voorstel te beoordeelen. Hij was bereid het voorstel vooraf nog nader toe te lichten, maar opperde het denkbeeld dat eerst door de verschillende sprekers hunne bedenkingen tegen het voorstel in het midden zouden worden gebragt, welke hij dan gelijktijdig zou kunnen beantwoorden en waardoor de discussie zou worden bekort.

De *Voorzitter* verklaarde zich met dit denkbeeld te vereenigen.

De heer *van Rijckevorsel* verzocht daarop het woord. Toen twee leden van den Gemeenteraad hem officieus de zienswijze mededeelden thans vervat in het voorstel van den heer Hoynck van Papendrecht, helde hij daartoe ook wel over; het denkbeeld, om meer eenheid te brengen in de handelingen van den Raad, had aanvankelijk iets wegslepends. Sedert heeft hij rijpelijk over het onderwerp nagedacht, en is hem daarbij gebleken dat tegenover het goede, het wenschelijke dat aan de zaak verbonden is, bezwaren overstaan, en wel bezwaren van dien aard dat hij van het ondersteunen van het voorstel heeft moeten afzien. Kortelijk wilde hij die bezwaren mededeelen.

Vooraf gaf hij als zijne meening te kennen, dat art. 101 der gemeentewet niet imperatief, maar facultatief is; hij bragt bij, dat in geene enkele gemeente dat artikel dan ook is opgevat in den geest als de heer Hoynck bedoelt en nergens bestaat een stand van zaken als krachtens het gedane voorstel hier in het leven zou worden geroepen. De verdere behandeling van deze regtsquestie zou hij aan andere leden overlaten, en hij wilde zich thans meer op het praktisch terrein wagen.

Volgens het denkbeeld van den voorsteller zal de Gemeente-Secretaris de secretaris zijn van de vaste commissien, voornamelijk van de commissien van wetgeving, ten einde daardoor een beter geheel te erlangen in de verschillende verordeningen en in alles wat van het Gemeentebestuur uitgaat. Doch hij was teruggeschrikt voor dit denkbeeld uit hoofde van den grooten invloed, van de groote magt welke daardoor aan één enkel man zou worden gegeven, die, gesterkt door den invloed der sub-commissien, grooten invloed bij Burgemeester en Wethouders zou uitoefenen, waarvan het gevolg al ligt zou wezen dat de eigen handelingen van Burgemeester en Wethouders en van de vaste commissien onder de magt van zoodanig man geraakten. Tot staving van zijn gevoelen wierp hij een blik in onze geschiedenis en wees op het voorbeeld der pensionarissen in de steden en der raadpensionarissen in de Staten van Holland, die zich in den oligarchischen tijd van ons Gemeenebest feitelijk van ondergeschikten tot meesters maakten, de Constitutie des Vaderlands omkeerden en daardoor de grootste verwarring in den Lande te weeg bragten. De Gemeente-Secretaris zou alzoo een maire du palais worden, gelijk die onder de Frankische Koningen bestonden, die overal handelde en nergens te zien was; eene soort spook, dat men niet ziet maar overal voelt, dat geheel het gemeentewezen zou aangrijpen, doch voor niemand tastbaar wezen, dat zelf inattaquabel zou zijn, maar waarvoor anderen hunne verantwoordelijkheid zouden moeten leenen. De spreker verlangde niet aan één individu zoodanige groote en geheime kracht te schenken, wat noodwendig zou leiden tot eene verlamming van het constitutioneel bestuur onzer gemeente. Om deze redenen zou hij tegen het voorstel stemmen; over de onderdeelen daarvan zou hij nu niet uitwijden, welligt zou zich later de gelegenheid nog opdoen daarover te spreken.

De heer *Ledeboer* bestreed mede het voorstel van den heer Hoynck. Voorop zette hij, dat hij in deze blootelijk de zaak, niet de personen op het oog had. Het deed hem genoegen, dat de zaak niet reeds in de vorige vergadering in behandeling was genomen, maar tot heden uitgesteld, waardoor men den noodigen tijd gehad had om het onderwerp te overwegen. Door den heer Hoynck was in de Vergadering verwondering te kennen gegeven, dat de leden niet beter met het reglement van orde bekend waren, maar de spreker meende nu ook te moeten vragen, of het voorstel van den heer Hoynck zelf niet in strijd is met het reglement van orde, en of het door den heer Hoynck bedoelde onderzoek wel tot de taak eener speciale commissie behoort en niet veeleer tot den werkkring der commissie voor de huishoudelijke verordeningen. Wat nu het gedane voorstel betrof, daarmede kon hij zich niet vereenigen. De gemeentewet is voor alle gemeenten geschreven; in kleine gemeenten kon alles wat in art. 101 dier wet genoemd wordt door den Secretaris worden verrigt, maar in groote gemeenten is zulks ondoenlijk, of men zou onder-secretarissen moeten hebben. Naar zijne meening was hier wat de bepalingen van art. 101 der gemeentewet betreft in geenen deele in strijd met die wet gehandeld. Voor eene herziening der instructie van den Secretaris zag hij geen aanleiding, aangezien geene leemten daarin waren ontdekt. Zijns inziens moet de Secretaris niet anders zijn dan de penvoerder; bij elke vaste commissie heeft een wethouder zitting en deze stelt het verband daar tusschen de commissien en Burgemeester en Wethouders.

De heer *Pincoffs* verklaarde dat het voorstel hem aanvankelijk had toegelagchen, maar toen zijne overtuiging beter gevestigd was, was hij tot een ander denkbeeld gekomen. Bij belangrijke zaken achtte hij het voorzigtig het bestaande niet af te breken, wanneer het niet zeker is dat men daarvoor iets beters in de plaats zal erlangen. Hij hield het er voor, dat de tegenwoordige werking der secretarie weinig te wenschen overig liet, en art. 101 der gemeentewet beschouwde hij niet als imperatief; daar tegenover stonden vele bezwaren aan de aanneming van het voorstel van den heer Hoynck verbonden. Tot aanbeveling van dat voorstel was gezegd, dat het wenschelijk zou zijn dat de Secretaris een uitgebreider werkkring erlangde met het oog op de vaste commissien, doch de spreker geloofde zulks niet. Op den Raad rust toch de verpligting de verordeningen te maken; wordt het ontwerpen dier verordeningen nu aan den Secretaris opgedragen, dan zal het de leden der commissien veel moeijelijker vallen de verdediging daarvan op zich te nemen dan wanneer zij zelve die hebben geredigeerd, en echter zal de verdediging door hen moeten geschieden, daar de Secretaris in de vergaderingen van den Raad het woord niet mag voeren. Wierd het ontwerpen der verordeningen aan den Secretaris opgedragen, dan vreesde hij dat als gevolg daarvan ook de ijver der leden van de commissien zou verflaauwen. In een Raad als deze, waar ook steeds wel eenige regtsgeleerden zitting zullen hebben, konden bij de benoeming der vaste commissien steeds de voor die commissien meest geschikte leden worden benoemd. Een tweede bezwaar aan het voorstel verbonden was, dat alles onmogelijk door één mensch verrigt zou kunnen worden, en echter zal de Secretaris alle stukken moeten teekenen, zoodat hij zal moeten afgaan op de hem toegevoegde hulp en echter voor alles verantwoordelijk zijn, ofschoon hij niet alles behoorlijk zal kunnen onderzoeken. Ook kunnen conflicten ontstaan tusschen den Secretaris en die welke hem moeten helpen, daar de eerste de magt niet heeft de laatsten uit hunne betrekking te ontslaan.

De heer *Schadee* sprak zijne overtuiging uit, welke op veeljarige ondervinding gegrond is, dat geene behoefte bestaat aan de verandering der instructie van den Gemeente-Secretaris en dat evenmin behoefte aanwezig is tot wijziging van de tegenwoordige inrigting der secretarie. De zaken gaan daar goed; het volmaakte is in niets te bereiken. En als de nieuw te benoemen Secretaris werkt gelijk de overledene gedaan heeft, dan zullen de zaken goed blijven gaan. Het belang der gemeente brengt mede, in deze geen verandering te brengen in het bestaande.

De spreker kon het gevoelen van den heer Hoynck niet deelen, dat wij ten aanzien van art. 101 der gemeentewet in een onwettelijken toestand verkeeren. Daar staat dat de Secretaris den Raad, Burgemeester en Wethouders, den Burgemeester en de commissien van den Raad *behulpzaam is* in alles, wat het hun opgedragen bestuur aangaat. Dat behulpzaam zijn is nu voor verschillenden uitleg vatbaar en moet ook voor groote en kleine gemeenten in verschillenden zin worden opgevat. Dat behulpzaam zijn kan ook worden opgevat, dat hij inlichtingen geeft, stukken helpt opsporen enz., en als lid van verschillende commissien heeft de spreker in dezen zin van den nu overleden Secretaris meermalen hulp gevraagd en verkregen. In dezen zin moet het artikel voor groote gemeenten worden opgevat, want waar zou het heen als daar het artikel moest worden toegepast, zoo als de heer Hoynck bedoelt; deze heeft toch nu nog alleen gesproken van de vaste commissien, maar in het artikel staat commissien, zoodat daaronder dan ook begrepen zouden moeten worden alle speciale commissien welke worden benoemd, zoo als bij voorbeeld die welke onder den eigenaardigen naam van de commissie Hoynck bekend staat, en hoe zou dat werk alles door één persoon te volbrengen zijn, wanneer het artikel werd opgevat in den geest als de heer Hoynck het begrijpt. Ook in de uitdrukking, dat de Secretaris den Raad enz. behulpzaam is in alles wat het hun opgedragen bestuur aangaat, zag de spreker een bewijs te meer dat de gemeentewet de vaste commissien niet op het oog heeft, dewijl aan deze geen bestuur is opgedragen.

De heer *Beelaerts van Blokland* deed uitkomen, dat onze verordeningen zoo gebrekkig niet waren bij vergelijking van hetgene in andere gemeenten werd tot stand gebragt; meermalen werden zij dan ook voor andere gemeenten geraadpleegd. Wat den uitleg van art. 101 der gemeentewet betreft, verschilde hij van den heer Hoynck; hij vatte zulks op, dat de Secretaris behulpzaam moet zijn door middel van anderen gelijk nu reeds plaats grijpt, daar hij onmogelijk alles gelijk kon doen. Hij merkte tot staving van zijn gevoelen op, dat nergens in de gemeentewet staat, dat de Secretaris alle van de commissien uitgaande stukken moet onderteekenen. Van nadere inlichtingen zou hij zijne stem laten afhangen.

De heer *J. van Vollenhoven* deelde mede, dat hij in de vergadering van Burgemeester en Wethouders reeds op de wenschelijkheid had gewezen om bij gelegenheid der nieuwe benoeming de instructie van den Secretaris aan eene herziening te onderwerpen, welk gevoelen echter niet werd gedeeld. Toen nu in deze Vergadering daartoe het voorstel gedaan werd, meende hij zulks te moeten ondersteunen. Zijns inziens vormde men zich schrikbeelden van de te groote magt, welke bij de geheele toepassing van art. 101 der gemeentewet aan den Secretaris zou worden gegeven. Hij wees er op, dat de werkzaamheden van het Gemeentebestuur dagelijks toenemen en dat die bij uitbreiding der gemeente nog meer en meer zullen toenemen, en in dezen stand van zaken achtte hij het wenschelijk bij gelegenheid der nieuwe benoeming van den Gemeente-Secretaris na te gaan of het noodig is diens instructie te herzien en wijziging te brengen in zijn werkkring.

De heer *van der Hoop* had zich aanvankelijk verheugd over het voorstel van den heer Hoynck en zou dat ook hebben ondersteund, wanneer daarbij alleen was voorgesteld de instructie te herzien, maar nu ook was omschreven welk bepaald mandaat aan de te benoemen commissie zou worden opgedragen, kon hij er zich niet mede vereenigen, daar hij overtuigd was dat art. 101 der gemeentewet alleen voor kleine gemeenten geheel en al kon worden toegepast. Ware alleen sprake geweest van eene herziening der instructie, dan zou hij die veel liever hebben doen plaats grijpen vóór dan wel na de benoeming van een nieuwen Secretaris.

De heer *Hoffmann* ondersteunde het gedane voorstel, daar hij de herziening der instructie van den Secretaris voor wenschelijk houdt. Door den heer Schadee was gezegd dat de zaken goed gaan en de spreker zou de laatste zijn om dit niet te erkennen, maar hij moest dan toch ook doen opmerken dat de werkzaamheden zoo vele zijn, dat de Secretaris alles wat hem is opgedragen niet kan volbrengen, en daarom achtte hij eene herziening der instructie wenschelijk, ten einde den Secretaris te ontlasten van de vele beslommeringen van de administratieve zaken welke veel tijd nemen. Dat de Secretaris verantwoordelijk zou zijn voor de handelingen van anderen, zal wel evenmin hier bezwaar opleveren als aan de Ministerien, en ook de spreker moest in zijne betrekking ongeveer 50,000 handteekeningen 's jaars zetten en zich daarbij ook wel op de beambten verlaten, daar hij niet zou durven beweren met den inhoud van al die stukken volkomen bekend te zijn. Wat de herinnering aan de pensionarissen en raadpensionarissen betrof, merkte de spreker op dat daarbij alleen op de schaduwzijde gewezen was en men de lichtzijde geheel onaangeroerd had gelaten, en in den Raad van Rotterdam zou dan toch een overwigt van kunde wel niet gevreesd worden. De spreker eindigde met de verklaring, dat hij de voorkeur gaf aan eene herziening der instructie bij gelegenheid eener nieuwe benoeming en alzoo voor het voorstel van den heer Hoynck stemmen zou.

De heer *van Oordt* verklaarde geen berouw te gevoelen dat hij in de vorige vergadering het amendement van den heer Hoynck had ondersteund. Hij beaamde toch het gronddenkbeeld van het gedane voorstel, namelijk het herzien der instructie en zulks bij gelegenheid der nieuwe benoeming. Zijns oordeels was er nu toch nog alleen sprake over de vraag, of de instructie al dan niet zou worden herzien, en daar was hij voor.

De heeren *van der Hoop* en *van Rijckevorsel* verklaarden nu, dat, wanneer zulks alleen de strekking van het voorstel geweest ware, zij hetzelve ook zouden hebben ondersteund, doch huns oordeels was dit het geval niet.

De heer *de Bruyn* zeide dat het na het gesprokene ondoenlijk zou zijn iets nieuws meer over de zaak te zeggen, weshalve hij zich refereerde aan het door de heeren van Rijckevorsel en Pincoffs in het midden gebragte. Door hetgene zoowel door den heer Schadee als door de heeren J. van Vollenhoven en Hoffmann was aangevoerd was hij in zijne opinie versterkt, dat de bestaande orde van zaken gehandhaafd moest worden. Blijven de werkzaamheden toch klimmen, dan zal het nog moeijelijker worden de werkzaamheden van den Secretaris nog meer uit te breiden. De spreker gaf er de voorkeur aan de eenheid te bewaren daar waar die nu bestaat, dan die op te offeren ten einde hulp te verleenen aan de commissien, welke die hulp niet behoeven en niet verlangen, en kon de Secretaris bij die verschillende commissien vervangen worden, dan zou men weder geraken tot denzelfden toestand als de nu bestaande. Hij zou het ook betreuren dat de Raad afstand deed van zijn prerogatief om zelf de verordeningen te redigeren en ze hier te verdedigen. Van den Raad zou anders ligtelijk het bestuur der stad overgaan op Burgemeester en Wethouders en den Secretaris, terwijl ook spoedig conflicten zouden kunnen ontstaan tusschen Burgemeester en Wethouders en den Secretaris.

Daar nu niemand verder het woord verlangde te voeren, verklaarde de heer *Hoynck van Papendrecht* zich bereid zijn voorstel toe te lichten en te verdedigen. Dat voorstel rustte op drie gronden: 1°, art. 101 der gemeentewet; 2°, het belang der gemeente, en 3°, de bijzondere geschiktheid van het tegenwoordig oogenblik om de instructie van den Secretaris te herzien en over te gaan tot eene reorganisatie der secretarie. Bij elk dezer punten stond de spreker achtereenvolgens in het breede stil.

Wat het eerste punt betrof kwam alles neer op de opvatting van het woord *behulpzaam.* Door den heer Schadee was aan dat woord een andere uitleg gegeven als het de commissien gold dan wanneer sprake was van den Raad of Burgemeester en Wethouders, maar zulks stond nergens in de wet. Men zeide, dat het artikel niet imperatief is, maar waar is het bewijs daarvan? Men voerde aan, dat art. 101 hier niet geheel van toepassing kan worden gemaakt, maar de spreker betwistte zulks, mits alles slechts goed geregeld is en dat aan den secretaris zelf persoonlijk alleen het moeijelijkste werk wordt opgedragen. Hij wilde daarom onderzocht hebben of het niet mogelijk was, ook in deze gemeente uitvoering te geven aan art. 101 der gemeentewet. Zijns oordeels behooren de werkzaamheden der commissien ook wel degelijk tot het bestuur. Hij beschouwt derhalve het voorschrift van art. 101 der gemeentewet voor imperatief en meent dat het behulpzaam zijn tot allen gelijkelijk moet worden uitgestrekt. Werd dit gevoelen door de leden van den Raad gedeeld, dan vleide hij zich dat zijn voorstel een gunstig onthaal zou genieten, te meer als de Raadsleden gedachtig waren aan den eed door hen op de naleving der wet afgelegd.

Noemde hij in de tweede plaats zijn voorstel in het belang der gemeente, dan had hij daarbij op het oog de werkzaamheden der vaste commissien en het wenschelijke dat het redigeren der verordeningen aan één persoon wierd opgedragen. Zulks was bestreden door den heer van Rijckevorsel, die vreesde dat de Secretaris alsdan te grooten invloed zou verkrijgen en daarbij in geschiedkundige herinneringen was getreden, maar de spreker moest opmerken dat er een groot onderscheid bestond tusschen den tijd der pensionarissen en nu: toen toch werd alles in het geheim en nu publiek behandeld. Die spreker had ook geen vleijend compliment aan zijne medeleden gemaakt, door te veronderstellen dat deze niet in staat zouden zijn voor te grooten invloed van den Secretaris te waken. Het tweede argument, dat de verordeningen niet meer in den Raad verdedigd zullen kunnen worden, verviel, wanneer men bedenkt welke de gang van zaken zal zijn: de commissien stellen de beginselen vast en naar deze redigeert de Secretaris de verordening, welke daarop weder door de commissie wordt overwogen en zoo noodig gewijzigd; eerst dan komt de verordening in den Raad en zullen de leden zeer goed in staat zijn de voordragt te verdedigen. Hetzelfde heeft bij het Rijksbestuur plaats; ook daar stelt de Minister de beginselen vast, waarnaar de ontwerpen door de beambten worden opgemaakt. Door zoodanige handelwijze zal eenheid in de redactie der verordeningen worden verkregen en zullen de discussien worden verkort. Hij had niet laag neêrgezien op den door de commissien volbragten arbeid, maar alleen gezegd dat die arbeid nog beter had kunnen zijn bij eene betere organisatie. Zijne bedoeling is niet geweest, dat de Secretaris voor al de vaste commissien alle stukken zal behandelen; hij beoogde alleen hem het oppertoezigt op te dragen en hem de gelegenheid te verschaffen de vergaderingen dier commissien bij te wonen door hem van vele dagelijksche beslommeringen van administratieven aard te ontheffen. Evenzeer zou hij wenschen, dat de Secretaris ook de rapporten voor speciale commissien stelde. Het hoofddenkbeeld van zijn voorstel was eene betere regeling van de secretarie tot stand te brengen, waardoor de Secretaris den tijd bekomen zou om de gewigtigste werkzaamheden zelf te verrigten.

In de derde plaats betoogde de spreker, dat het tegenwoordig oogenblik bijzonder geschikt was om tot de reorganisatie over te gaan, aangezien thans een nieuwe Secretaris moest worden benoemd en de instructie thans negen jaren van kracht is geweest.

Na alzoo zijn voorstel nader toegelicht en de verschillende sprekers beantwoord te hebben, deed de heer Hoynck opmerken, hoe uit de discussien gebleken was dat verschil van gevoelen bestond zoowel tusschen de leden van den Raad als tusschen de leden van het dagelijksch bestuur, in hoe verre eene herziening der instructie van den Gemeente-Secretaris al dan niet wenschelijk is. De spreker meende, dat deze zaak in deze Vergadering niet behoorlijk kon worden onderzocht en beslist, maar dat daartoe een speciaal onderzoek noodig is, waardoor niets wordt gepraejudicieerd. Blijkt toch bij dat onderzoek dat de volledige toepassing van art. 101 der gemeentewet voor deze gemeente niet mogelijk is, dan zal het eenige gevolg van de aanneming van zijn voorstel zijn eenig uitstel van de benoeming van een Secretaris.

De heer *van Rijckevorsel* nam nu andermaal het woord, om te verklaren dat hij door de verdediging van den heer Hoynck nog versterkt was in zijne oppositie tegen het voorstel. Hij bleef van gevoelen, dat de Secretaris te grooten invloed erlangen zou en de gezegende publiciteit, welke de heer Hoynck had genoemd als daartegen te zullen vrijwaren, raakt den Secretaris niet; anderen zouden verantwoordelijk zijn voor hetgeen hij deed. Het was wel mogelijk dat hij zijne medeleden geen compliment had gemaakt, doch hij was hier niet om complimenten te maken. Door het voorbeeld der geschiedenis geleerd, wilde hij Rotterdam niet prijs geven aan te grooten invloed van één persoon. Ten slotte gaf hij zijne verwondering te kennen, dat men den Secretaris nog meer wil te doen geven, terwijl men beweert dat hij reeds te veel te doen heeft.

De heer *Pincoffs* beantwoordde den heer Hoynck ook kortelijk, vooral om aan te toonen dat de stelling van een Minister en een Gemeente-Secretaris niet gelijk is, daar de laatste niet bij magte is hem die hem ter zijde moeten staan uit hunne betrekkingen te ontslaan.

De heer *Obreen* zeide dat hij tegen het voorstel van den heer Hoynck gestemd was op de gronden zoo welsprekend door de heeren van Rijckevorsel en Pincoffs uiteengezet; dat hij evenwel geen voornemen had gehad zich in deze discussie te mengen, maar dat de heer Hoynck de wenschelijkheid eener andere toepassing van art. 101 der gemeentewet in verband had gebragt met den eed door de leden dezer Vergadering op de naleving dier wet afgelegd; dat hem dit leed had gedaan, want als dit juist ware dan zouden de leden van den Raad zich in die negen jaren al zeer schuldig hebben gemaakt, door in al dien tijd geene verandering in dien staat van zaken te brengen; wat hem aanging, hij wierp, voor zijn aandeel, die beschuldiging ver van zich af. De spreker had hier dikwijls de artikelen der gemeentewet hooren ziften en er hooren uithalen wat er in zit, somtijds meer dan er in zit, ook zelfs wel eens wat er niet in zit; maar hij heeft nimmer in al die jaren op grond dier wet de wenschelijkheid hooren betoogen om het secretariaat eene andere organisatie te laten ondergaan.

De heer *Hoynck van Papendrecht* deed nu een beroep op de leden, of hij iemand beschuldigd had te kort aan hun eed te hebben gedaan.

De heer *van der Kun* zeide zich geheel te vereenigen met het door den heer Obreen aangevoerde. Zoo ergens, had hij gemeend dat hier eene herinnering aan eed en pligt niet te pas kwam.

De heer *Hoynck van Papendrecht* hernam, dat volstrekt niet in zijne bedoeling gelegen had wat door sommige leden scheen begrepen te zijn.

De *Voorzitter* verklaarde zulks geheel en al te gelooven, ofschoon ook hij aanmerking had willen maken op het door den heer Hoynck gesprokene.

Bij het vergevorderd uur werden de discussiën nu verdaagd tot des avonds ten zeven ure.

Avondzitting van 2 Februarij.

In de avondzitting werden de discussien over het aanhangige voorstel heropend door den Voorzitter, aangezien geene sprekers het woord meer verzochten.

De *Voorzitter* ving aan met de verklaring, dat het voorstel rijpelijk door hem was overwogen; hij kon

echter de behoefte aan de herziening der instructie van den Secretaris niet toegeven, aangezien geene leemten waren ontdekt. Burgemeester en Wethouders hadden in de eerste plaats belang bij een goeden gang van zaken ter secretarie; alle heeren ter secretarie nu hadden tot dusver volkomen hun pligt gedaan en hij kon niet zien waarin verandering gebragt zou moeten worden. Nooit had hij dan ook iets gehoord dat wijziging wenschelijk werd geacht; alleen na het overlijden van den heer Storm van 's Gravesande hadden een paar leden daarvan gerept, met bijvoeging dat het wenschelijk zou zijn dat een regtskundige Secretaris wierd. Wat nu art. 101 der gemeentewet betrof, dat artikel moet dan toch uitvoerbaar zijn en zou zulks niet wezen als de Secretaris alles moet verrigten wat dat artikel zegt. Volgens het aanhangige voorstel zou de Secretaris meer verbonden worden aan de vaste commissien en zouden de Burgemeester en Burgemeester en Wethouders op den achtergrond geraken. Men had gezegd, dat er bij de vaststelling der instructie een huismiddeltje op gevonden was, maar hij moest dan toch opmerken dat de instructie in der tijd door een regtsgeleerd lid dezer Vergadering ontworpen, door eene commissie van vijf leden overwogen, daarna door den Raad en vervolgens zonder aanmerkingen door Gedeputeerde Staten goedgekeurd was, zoodat die instructie toch wel niet in strijd met de gemeentewet kon worden geacht. In de instructie van de Secretarissen te Amsterdam en 's Gravenhage waren juist dezelfde bewoordingen gebruikt als hier en ook daar waren die instructien acht jaren van kracht gebleven zonder wijziging te ondergaan. Wat nu de bewering betrof, dat het tegenwoordig tijdstip zoo bijzonder geschikt zou zijn voor de herziening der instructie, dit kon de Voorzitter niet toegeven; eene instructie geldt de zaken en niet de personen, zoodat de herziening in geen verband staat met eene nieuwe benoeming. Ook met het oog op den eed, welken de spreker op de naleving der gemeentewet had afgelegd, verklaarde hij zich tegen het voorstel.

De heer *Hoynck van Papendrecht* meende het stilzwijgen niet te mogen bewaren op de rede des Voorzitters. Hij had geen verwijt gedaan aan Burgemeester en Wethouders dat zij te kort hebben gedaan aan hunne verpligting. Hij gaf toe, dat men in 1851 de instructie niet anders heeft kunnen vaststellen als geschied is; hem was ook bekend, dat in de twee grootste steden onzes Vaderlands geheel gelijkluidende instructien bestaan, maar ook die dagteekenen van 1851. De Burgemeester voerde aan, dat alle ambtenaren ter secretarie hun pligt deden; de spreker had het tegendeel niet beweerd, maar gezegd dat nu, bij het overlijden van den heer Storm van 's Gravesande, de tijd daar was om tot eene wijziging der organisatie over te gaan, niet om daardoor den Secretaris nog meer werk op te dragen, zoo als hij ook heeft hooren zeggen, maar om eene andere verdeeling der werkzaamheden tot stand te brengen, waardoor hij van de administratieve bezigheden ontheven zou worden en daardoor meer tijd zou erlangen voor werkzaamheden van anderen aard. Rationeel achtte hij het, eerst te bepalen welke werkzaamheden aan den Secretaris opgedragen zullen worden en dan tot eene nieuwe benoeming over te gaan, daar men anders welligt de instructie zal moeten plooijen naar de bekwaamheid en geschiktheid van den persoon. Hij herhaalde ten slotte de vraag, of het niet goed was de questie, — waarover verschil van gevoelen bestond bij de leden van den Raad, bij het collegie van Burgemeester en Wethouders, — te doen onderzoeken, waardoor niets werd gepraejudicieerd.

De *Voorzitter* merkte hierop aan, dat eene speciale commissie dan een onderzoek zou moeten instellen omtrent het verschil van gevoelen dat tusschen de leden der commissie van het dagelijksch bestuur bestaat en daarover uitspraak zal moeten doen.

De heer *Hoynck van Papendrecht* hernam, dat zulks niet door hem gezegd was; hij had alleen van een onderzoek gesproken.

De heer *Beelaerts van Blokland* verklaarde na al het gehoorde tegen het voorstel te zullen stemmen.

Daarop werden de beraadslagingen gesloten en werd het voorstel van den heer Hoynck in stemming gebragt. Met 29 tegen 4 stemmen werd het *verworpen;* voor hetzelve stemden de heeren *J. van Vollenhoven, Hoynck van Papendrecht, Hoffmann* en *van Oordt*.

Ingevolge het vroeger bepaalde werd alsnu dadelijk overgegaan tot de benoeming van een nieuwen Gemeente-Secretaris.

Met 27 stemmen werd de heer *J. L. Nierstrasz*, chef ter secretarie, tot die betrekking benoemd; 3 stemmen waren uitgebragt op den heer mr. *P. F. Hubrecht* en 2 op jhr. mr. *A. F. L. Bichon van IJsselmonde*, terwijl 1 blanco-biljet ingeleverd was.

De *Voorzitter* wenschte den heer Nierstrasz geluk met zijne benoeming, en voegde er bij dat hij hoopte in de volgende vergadering tot zijne installatie over te gaan.

Vervolgens vereenigde de Vergadering zich, — nadat een daaromtrent ingekomen adres van den heer P. van Limburgh, directeur der Nieuwe Rotterdamsche Gazfabriek, voorgelezen was, — met het rapport omtrent de aanmerkingen op het tarief van loonen voor van wege het Gemeentebestuur verstrekte diensten en gedane leverantien.

Niets meer te behandelen zijnde werd de zitting daarop gesloten.

STATEN-GENERAAL.

Eerste Kamer.

Zitting van Vrijdag 3 Februarij.

De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft heden aangevangen de beraadslaging over het wetsontwerp houdende bekrachtiging van eenige artikelen der concessien tot aanleg en exploitatie van de Noorder- en Zuiderspoorwegen.

Zes sprekers hebben het woord gevoerd tegen de voordragt der Regering en drie verdedigden het wetsvoorstel. Gronden van bestrijding en gronden van verdediging waren dezelfde als in de Tweede Kamer en in de gewisselde stukken van de Eerste Kamer in het breede zijn ontwikkeld en aangevoerd. Wij meenen dus met eene zeer korte, algemeene opsomming dezer wederzijdsche gronden te kunnen volstaan.

De bestrijders der voordragt waren de heeren van Swinderen, van Wessem, Hartsen, van Nispen van Pannerden, Bosch van Drakestein en Cost Jordens.

De eerste spreker betwijfelde de mogelijkheid om binnen zes jaren tijds de voorgenomen werken uit te voeren, vooral indien daarbij werd in overweging genomen, de verdere plannen en werken, die zouden moeten worden uitgevoerd en de aanzienlijke rijzing welke materialen en loon zouden ondergaan. De finantiële zijde van het vraagstuk was voor den spreker mede eene reden tot afstemming. Alvorens spoorwegen aan te leggen, had hij verwacht eene herziening van het belastingstelsel en opheffing van de banden die de nijverheid drukken. Niet de subsidie wekte bij hem zoo groot bezwaar, maar wel de renteguarantie, die, indien zij al gegeven moest worden, toch nooit langer dan 15 of 20 jaren duren mogt. Voorts ontwikkelde de spreker talrijke bezwaren tegen de voorgestelde rigting der lijnen, daarbij betoogende dat het internationaal verkeer, evenmin als het binnenlandsche, door die lijnen grootelijks zou worden gebaat. Tegenover kwistige mildheid in het Zuiden bestond er volgens den spreker schreeuwende karigheid in het Noorden, en van welke zijde dan ook beschouwd, kon de spreker zich met de voordragt der Regering niet vereenigen.

De tweede spreker, de heer *van Wessem*, ontwikkelde in de eerste plaats de bekende bezwaren, betrekkelijk het niet hooren van den Raad van State op de gewijzigde spoorwegwet. In de tweede plaats werden door den spreker de finantiële bezwaren der voordragt ontwikkeld, waarbij hij betoogde, dat men te veel rekende op den voortduur van voorspoed, zoowel hier te Lande als in Indië; dat echter de inkomsten verminderden, ondanks het tegenovergestelde beweren van den Minister van Finantien, en dat, wanneer Indië geene ruime baten opleverde, niets anders zou overschieten dan nieuwe leeningen te sluiten of de Natie nieuwe belastingen op te leggen. In de derde plaats besprak de redenaar het punt der rivierovergangen, wees daarbij op het werk van den heer Stieltjes, met ondersteuning van de door dezen geopperde bezwaren. In de vierde plaats betoogde hij, dat terwijl de lijnen aan het buitenland, vooral aan Antwerpen, voordeel zouden opleveren, de gebrekkige gemeenschap met geheele provincien binnen 's Lands niet zou verbeterd worden. Eindelijk in de vijfde plaats betoogde de spreker dat de politieke toestand van Europa niet gedoogde onzen toestand voor zoo langen tijd te verbinden.

De derde spreker, de heer *Hartsen*, nam tot uitgangspunt zijner bestrijding aan, dat spoorwegen in Nederland niet onmisbaar waren, doch dat de wenschelijkheid daarvan buiten twijfel stond. Om aan die wenschelijkheid te voldoen, moest het algemeen belang bevorderd en mogten de finantiele krachten des Lands niet uitgeput worden. Op de bekende gronden betoogde daarop de spreker dat het plan der Regering aan deze beide vereischten niet voldeed. Volgens hem moest men, ter verbetering van de commerciële positie van het Land, beginnen met de verbetering van de waterwegen naar zee, en wat het binnenlandsch verkeer betreft moest de aanleg van spoorwegen aan den particulieren ondernemingsgeest worden overgelaten. Ten aanzien van de finantiële gevolgen der wet, wees ook deze spreker op de wisselvalligheid der koloniale baten, op de mindere opbrengst der belastingen in het vorige jaar, en op het groote gevaar dat men liep om op nieuw schuld te moeten aangaan of de Natie met nieuwe belastingen te treffen.

De vierde spreker, de heer *v. Nispen v. Pannerden*, bestreed het ontwerp zeer breedvoerig. Hij bragt zijne bestrijding onder vier hoofdrubrieken. — De eerste rubriek betrof eenige handelingen der Regering met betrekking tot de zaak. Sprekers grieven, onder die rubriek zamengevat, betroffen: *a*, het niet hooren van den Raad van State op de gewijzigde wet; *b*, den zedelijken dwang opgelegd aan de Eerste Kamer, die bij ééne stemming over twee verschillende zaken gedwongen werd uitspraak te doen; *c*, de concessien zelve, die niet waren het werk der concessionarissen, maar vermomde Staatsspoorwegen, als uitmakende eene opdragt van de Regering aan particulieren tot uitvoering van werken, en *d*, de onvolledige toelichting der kosten voor bruggenbouw en het verschil van berekening van de kosten van materialen van gelijksoortigen aard. — In de tweede hoofdrubriek vatte de spreker zijne bezwaren zamen, met het oog op de finantiële gevolgen der wetsvoordragt. Hij achtte renteguarantie eene verplaatsing van lasten op de toekomst, een der gevaarlijkste en nadeeligste maatregelen die een Staat ooit nemen kon. Behalve den voorgenomen aanleg van spoorwegen, cijferde de spreker uit dat we binnen weinige jaren nog *f* 52,800,000 zouden moeten uitgeven, terwijl de 5 millioen rente, die men thans wegens amortisatiën minder betaalde, reeds lang overschreden waren door de verhoogde gewone uitgaven. Volgens zijne berekening zou men dus besluiten tot eene uitgave van 150 a 200 millioen, en nu betoogde de spreker dat die uitgaven alleen waren gebaseerd op de hoop van een voortduren van den gunstigen toestand van zaken. Niet alleen dat zulks strijdt met alle regelen van voorzigtigheid, achtte hij ook de politieke horizon zoo duister, dat het hoogst gevaarlijk scheen, om voor eene verre toekomst verbindtenissen van zoo grooten omvang aan te gaan. — De derde hoofdrubriek van bezwaren betrof de rigting der lijnen en den voorgenomen bruggenbouw. Hier trad de spreker in een zeer uitvoerig betoog, ter ontwikkeling van de bekende geopperde bezwaren tegen de voorgenomen rivierovergangen, en de minder gunstige gemeenschap welke de voorgenomen lijnen, zoowel voor het binnenlandsch als voor het internationaal verkeer zouden daarstellen. — De vierde en laatste hoofdrubriek van des sprekers bezwaren betrof sommige bepalingen van hetgeen de spreker noemde de zoogenaamde concessien. Hij betoogde in dat deel zijner rede dat het eene onmogelijkheid was in ons Land 100 millioenen in vier en een half jaar tijds af te werken, daar het werk der onteigening zeker anderhalf jaar zou duren. Tevens betoogde de spreker dat bovenal het regt van naasting, aan de Regering gegeven, den Nederlander zoowel als den vreemden kapitalist weêrhouden zou deel te nemen aan de onderneming zelve. — Het résumé van des sprekers rede kwam hierop neder: de Regering had de Grondwet niet nageleefd; ze had geene concessien verleend, maar als het ware den aanleg van spoorwegen aanbesteed; ze had lijnen voorgesteld niet in het algemeen belang, maar om sommige plaatsen te begunstigen; de voorgestelde overbruggingen waren gevaarlijk en de zoogenaamde concessien onuitvoerbaar. Wierd de wet verworpen, de spoorwegen zouden z. i. veel spoediger tot stand komen dan wanneer de wet wierd aangenomen.

De vijfde bestrijder van de voordragt, de heer Bosch van Drakestein, grondde zijne bezwaren hoofdzakelijk op de finantiële gevolgen der voordragt. Ook hij meende dat, wanneer men zich bedroog in de gunstige verwachting die men van onze toekomst had, verhooging van belasting niet kon uitblijven, terwijl hij geloofde dat het volk liever geen spoorwegen had en minder belasting behoefde te betalen. Daarbij was de verdeeling der lijnen ongelijkmatig voor de verschillende deelen des Lands, die allen gelijkmatig daartoe zouden moeten bijdragen. De juistheid van de ramingen der kosten mogt worden betwijfeld, en er was niet voldoende acht geslagen op voordeeliger aanvragen dan die van concessionarissen. De slotsom van des sprekers meening was, dat wanneer de wet werd aangenomen, onze finantiën ten gronde zouden gaan; dat verhooging van lasten voor de deur stond en de eendragt onder het volk verbroken zou worden, en tot dat alles wenschte hij niet mede te werken.

De zesde bestrijder, de heer Cost Jordens, grondde zijne afkeurende stem almede hoofdzakelijk op de finantiële bezwaren die aan de uitvoering der wetsvoordragt verbonden waren. Hij was overtuigd van de noodzakelijkheid van den aanleg van spoorwegen in ons Land, zoowel ten behoeve van den handel en de nijverheid, als van het internationaal en binnenlandsch verkeer; maar uit die overtuiging volgde nog niet dat hij elk offer mogt brengen dat ter voorziening in de behoefte gevraagd werd. Volgens hem was het plan van te grooten omvang en eischte het te aanzienlijke offers. Ook deze spreker rekende uit dat in 5 of 6 jaren tijds 60 a 70 millioen aan buitengewone uitgaven noodig zouden zijn; dat daarvan slechts 16½ millioen aanwezig waren, en dat dus op nieuw 50 millioen werden gevorderd van het batig slot, ofschoon nu reeds dat slot jaarlijks 12 a 13 millioen moest opleveren om onze gewone uitgaven te helpen dekken. Het finantieel bezwaar werd z. i. des te grooter, omdat vele der ontworpen lijnen geen kans schenen te hebben productief te worden. Bovenal had hij bezwaren tegen den weg van Rotterdam over den Moerdijk, en dit te meer daar Rotterdam en Dordrecht reeds in het bezit waren van eene gemeenschap te water. De slotsom van des sprekers beschouwingen was deze: bij het plan der Regering was de gematigdheid en de voorzigtigheid uit het oog verloren; de onderneming was hoogst kostbaar; veel overtolligs was in het plan voorhanden, en bij verwerping der wet werd hij niet door de vrees bekropen dat er geene spoorwegen zouden komen. Hij achtte juist het tegendeel waar.

De drie verdedigers van het wetsontwerp waren de heeren Rhemen van Rhemenshuyzen, Blankenheym en Michiels van Kessenich.

De heer *van Rhemen van Rhemenshuyzen* besprak in de eerste plaats de rigting der lijnen en betoogde daarbij, op de, in de verslagen der beide Kamers reeds ontwikkelde gronden, dat Amsterdam behalve naar 's Bosch overal elders eene goede gemeenschap zoude erlangen; terwijl wanneer de wenschen van Amsterdam bevredigd werden, Rotterdam en Dordrecht groot nadeel zouden lijden, zonder dat Amsterdam daarvan voordeel zou behalen. Hij trad vervolgens in eene berekening van de verschillende afstanden, ten betooge dat de rigting der lijnen redelijke wenschen bevredigde en in de bestaande behoeften voorzag. In de tweede plaats bleef de spreker stilstaan bij het vraagstuk der rivierovergangen. Hij betoogde onder anderen dat, indien al de overgang bij Kuilenburg geacht moest worden niet gevaarlijk te zijn, dan toch nog niet was bewezen dat de overgangen in het plan der Regering minder veilig waren; voorts meende hij dat men ten deze op de verklaringen der Regering moest afgaan, want dat geen Ministerie kon verdacht worden van de roekeloosheid, om ter doordrijving van eigen meening duizende menschenlevens te wagen. — In de derde plaats ontwikkelde de spreker de meening, dat de finantiële bezwaren die men opperde, zeer overdreven waren; dat onze toestand de voorgestelde uitgaven gedoogde en eindelijk dat de koers onzer 4 percents op de Londensche beurs regt gaven te verwachten dat de spoorwegaandeelen daar à pari konden geplaatst worden. In de vierde plaats betoogde de spreker dat hij geene Staatsspoorwegen verlangde; dat hij de mogelijkheid niet inzag eene algemeene wet te maken op het verleenen van concessien, en wenschte hij dat, indien de wet werd aangenomen, de Koning zich alleen zou doen voorlichten door zijne verantwoordelijke raadslieden, en alzoo de wet bekrachtigen. Hij eindigde met zijn leedwezen te betuigen over de hevige aanvallen, die voorname dagbladen en enkele geschriften zich hadden veroorloofd, want op deze wijze werd aan de vrije drukpers, de Koningin der aarde, de kroon van het hoofd gerukt.

De tweede voorstander der wet, de heer *Blankenheym*, erkende dat groote geldelijke offers gevraagd werden, maar betoogde dat onze toestand die offers gedoogde. Hij verdedigde de houding der Regering in de zaak en meende dat, wat de raming der kosten betreft, men niet anders kon dan afgaan op de verzekeringen van de ambtenaren der Regering. Ten aanzien van de rigting der lijnen betoogde de spreker dat het onmogelijk was om aller belangen te vereenigen en aan alle locale belangen te voldoen. Nu die rigting eene meerderheid verkregen had bij de Tweede Kamer, eischte het Staatsbelang om deze questie niet op nieuw ter sprake te brengen. Wanneer hij de rigting verdedigde, het was niet omdat Rotterdam zijne woonplaats was. Immers onderscheidene Ministers stonden in de naauwste betrekking tot Amsterdam, en wanneer men nu mogt aannemen dat die Ministers de belangen der hoofdstad niet zouden krenken, dan kon men ook om dezelfde reden den spreker niet van partijdigheid beschuldigen. Overigens beaamde hij het volkomen, dat men de verre toekomst aan groote banden legde; maar wanneer men spoorwegen verlangde, dan was geene andere keuze mogelijk. Hij voor zich was overtuigd dat het Regeringsplan de algemeene welvaart krachtig zou bevorderen, en daarom zou hij daaraan zijne stem geven.

De derde verdediger der voordragt, de heer *Michiels van Kessenich*, wederlegde twee punten van bezwaar. 1.º De finantiële gevolgen. Naar zijne meening gedoogde de toestand onzer finantiën allezins het verleenen zoowel van subsidie als van guarantie; 2.º De politieke toestand in Europa. Hij achtte dien niet zoo bezwarend om af te schrikken van het ondernemen van groote werken van openbaar nut. Daarna ging de spreker over tot de aanwijzing van eenige gebreken, die z. i. werden aangetroffen in de rigting der lijnen, voor zooveel Limburg betreft; gebreken evenwel die hem niet zouden weerhouden zijne stem aan de voordragt te geven, doch waarvan de aanwijzing ten doel had om benuttigd te worden, ingeval de wet onverhoopt mogt worden verworpen.

Wegens het vergevorderde uur verdaagde de Voorzitter de vergadering tot morgen ochtend ten 11 ure, als wanneer de heer Fransen van de Putte het eerst aan het woord is.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.